

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Katedra plánování krajiny a sídel

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vyhodnocení zastavování území MČ Prahy 8

Vedoucí práce: Ing. Vojtěch Novotný, Ph.D.

Bakalant: Kateřina Barillová

2021

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Barillová

Rozvoj venkova a zemědělství

Územní plánování

Název práce

Vyhodnocení zastavování území MČ Prahy 8

Název anglicky

Assessment of development of municipal district Praha 8

Cíle práce

Cílem práce je vyhodnotit fyzický rozvoj území MČ Praha 8.

Metodika

Autorka vypracuje literární rešerši zaměřenou především na problematiku územního plánování a historie jeho ukotvení v právním prostředí území České republiky. Získané poznatky využije při sběru a interpretaci podkladů pro rozbory stavebního rozvoje území a identifikace jeho důvodů. Diskusi práce věnuje zobecnění získaných poznatků.

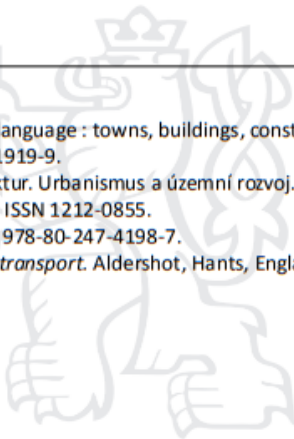
Doporučený rozsah práce

do 50 stran textu doplněného adekvátních grafických příloh

Klíčová slova

územní plánování, územní rozvoj, Praha 8

Doporučené zdroje informací

- ALEXANDER, C. – ISHIKAWA, S. – SILVERSTEIN, M. *A pattern language : towns, buildings, construction*. New York: Oxford University Press, 1977. ISBN 0-19-501919-9.
- MAIER, K. – ŠINDLEROVÁ, V. Dostupnost veřejných infrastruktur. *Urbanismus a územní rozvoj*. Brno: Ústav územního rozvoje. Duben 2018, roč. 21, č. 2, s. 14 – 25. ISSN 1212-0855.
- MAIER, K. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.
- WILLIAMS, K. *Spatial planning, urban form, and sustainable transport*. Aldershot, Hants, England ; Burlington, VT: Ashgate, 2005. ISBN 0754642518.
- 

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Vojtěch Novotný, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra plánování krajiny a sídel

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2021

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2021

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářkou práci na téma: Vyhodnocování zastavování území MČ Prahy 8 vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislostech GDPR.

V Praze dne 31.3. 2021

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Vojtěchu Novotnému, Ph.D., za rady, informace a trpělivost při zpracování mé práce. Dále bych ráda poděkovala mé rodině a blízkým za podporu při studiu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá zastavováním území v městské části Prahy 8. Cílem této práce je vyhodnotit fyzický rozvoj zastavěného území městské části Prahy 8. Podkladem pro tuto práci jsou data archivních leteckých snímků, současný stav využití území, městská struktura a počet obyvatel a počet domů. Literární rešerše pojednává o problematice územního plánování, popisuje typy prostorových struktur a urbanistickou typologii. Praktická část se zabývá zastavěným územím městské části Prahy 8, jeho územním rozvojem, funkčním využitím a typem struktury. Závěrečná část shrnuje celkový územní rozvoj a jeho danou problematiku. Tato práce může sloužit k seznámení územního rozvoje MČ Prahy 8.

Klíčová slova: Územní plánování, územní rozvoj, Praha 8

Abstract

The bachelor thesis deals with building in the city of Prague 8. The aim of this work is to evaluate the physical development of the built area in Prague 8. The basis for this work are archival aerial photographs, the current state of land use, urban structure and population and number of houses. The literature search deals with the issue of spatial planning, describes the types of spatial structures and urban typology. The practical part deals with the built-up area of the city district of Prague 8, its territorial development, functional use and type of structure. The final part summarizes the overall territorial development and its issues. This work can be used to acquaint the territorial development of the Prague 8 district.

Key words: Urban planning, territorial development, Praha 8

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Cíl práce.....	2
3. Metodika.....	2
4. Literární rešerše.....	4
4.1 Vnitřní struktura měst.....	4
4.1.1. Fyzická prostorová struktura	4
4.1.2. Funkční prostorová struktura.....	5
4.1.3. Sociální prostorová struktura.....	6
4.2. Procesy změn v prostorové struktuře.....	7
4.3. Územní plánování.....	9
4.3.1. Počátky moderního plánování lidských osídlení	10
4.3.2. Historie právní úpravy územního plánování.....	16
4.3.3. Nástroje územního plánování.....	17
4.3.4. Faktory rozvoje sídel.....	21
4.3.5. Řízení rozvoje měst – urbanizační procesy	22
4.4. Strategické plánování	25
4.5. Urbanistická typologie v ČR v 19. a 20. století	26
4.6. Vymezování zastavěného území	31
5. Praktická část	32
5.1. Vývoj plánovacích dokumentací Prahy od konce 19. století	32
5.2. Řešené území	33
5.3. Zastavěnost a demografie.....	34
5.4. Historie MČ Prahy 8	37
5.4.1. Karlín	37
5.4.2. Libeň.....	39
5.4.3. Kobylisy.....	42
5.4.4. Bohnice	43
5.4.5. Čimice	44
5.4.6. Troja	45
5.4.7. Střížkov	46
5.4.8. Nové Město a Žižkov	47
5.5. Struktura území.....	48
5.6. Využití zastavěného území	50
5.7. Plánování rozvoje MČ Prahy 8.....	51

6. Diskuze.....	55
7. Závěr.....	59
8. Přehled literatury a použitých zdrojů.....	60

1. Úvod

Tématem této práce je vyhodnocení zastavování území městské části Prahy 8. Tuto lokalitu jsem si zvolila, protože v současné době v MČ Praha 8 žiji.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, literární rešerši a praktickou část. Literární rešerše se zabývá vnitřní prostorovou strukturou měst, problematikou územního plánování, urbanistickou typologií a vymežováním zastavěného území.

Praktická část obsahuje vlastní rozbor zastavování území MČ Prahy 8 podle dostupných datových a mapových podkladů. Vlastnosti zastavěného území z hlediska historického vývoje zástavby, městské struktury a funkčního využití. Následuje vyhodnocení výsledků v diskuzi.

2. Cíl práce

Hlavním cílem práce je vyhodnotit fyzický rozvoj území MČ Prahy 8. Popsat vývoj zastavování území ve sledovaných letech. Vyhodnotit problematiku MČ Prahy 8 z analýz funkčního využití zastavěného území a struktury zastavěného území.

3. Metodika

Praktická část se zabývá zastavěným územím MČ Prahy 8. Pomocí archivních leteckých snímků jsem v ArcGIS zdokumentovala skutečný stav zastavěného území městské části Prahy 8 v letech 1938, 1953, 1975, 1996 a 2019. Archivní letecké snímky jsem použila z mapových aplikací na internetových stránkách Geoportálu hl. m. Prahy, které spravuje IPR Praha.

Z demografických dat Českého statistického úřadu jsem vývoj zastavěného území znázornila s daty počtu obyvatel a počtu domů.

Pomocí dat současného stavu využití území hlavního města Prahy dostupných z Geoportálu hl. m. Prahy a mých již zhotovených analýz zastavěného území MČ Prahy 8, jsem v ArcGIS určila jaké využití má zastavěné území.

Kódy funkčního využití z dat současného využití území z IPR Praha jsem rozdělila do deseti nadřazených kategorií. A to: bydlení; veřejné služby; komerční služby; dopravní infrastruktura; sport a rekreace; městská zeleň; veřejná prostranství – komunikace; technická infrastruktura; produkce, těžba, odpady a plochy bez využití. Do funkce bydlení jsem zařadila bytové domy, rodinné domy, činžovní domy, polyfunkční rodinné a bytové domy a zahrady rodinných domů. Do veřejných služeb: zdravotní služby, bezpečnost a záchrana, správa, kultura, církev a média, vysoké školy, věda a výzkum, školy a výchova, sociální služby a polyfunkční veřejné služby. Do komerčních služeb: služby městské, obchody, administrativa a polyfunkční občanské vybavení. Do dopravní infrastruktury: veřejná hromadná doprava osob, garáže a parkování, servisní a provozní dopravní plochy a zařízení, silniční doprava, železniční doprava, ulice, silnice, plochy manipulační a obslužné. Do sportu a rekreace: rekreace aktivní, volnočasová infrastruktura. Do městské zeleně: parky a parkově upravené plochy. Do veřejných prostranství – komunikace: pěší prostranství a pěšiny. Do technické infrastruktury: energetika, vodní hospodářství,

polyfunkční technická infrastruktura. Do produkce, těžby a odpadů: produkce nerušící, produkce rušící a zdroje a odpady. Poslední kategorií jsou plochy bez využití.

Dále jsem z mapových podkladů Atlasu 5000, dostupných z mapových aplikací na Geoportálu hl. m. Prahy, data přenesla do programu ArcGIS a vyznačila jejich strukturální rozdělení zástavby. Zastavěné území MČ Prahy 8 jsem rozdělila a vyznačila dle IPR Praha (2018) na tyto typy struktur: bloková, hybridní, heterogenní, vesnická, zahradního města, modernistická, areálů produkce a areálů vybavenosti. Definice pojmů je popsána v kapitole 5.5.

Následně jsem propojila data zastavěného území ve vybraných letech s daty využití území a s daty sídelní struktury.

4. Literární rešerše

4.1 Vnitřní struktura měst

Čerba (2003) prostorovou strukturu města chápe především jako různé části daného města (centrum, předměstí, čtvrti, funkční zóny apod.). Jejich vývoj sledujeme a vyhodnocujeme pomocí různých charakteristik např. využití půdy, bytového fondu či charakteristikou obyvatelstva.

Marhold (1996) rozděluje strukturu měst na centrum, předměstí, příměstskou zónu, obytný trabant a samostatný satelit. Sýkora (2001) uvádí základní rozdělení prostorových struktur na území Prahy na historické jádro, vnitřní město, vilové čtvrti, sídliště a příměstská zóna.

Rozlišujeme tři základní složky vnitřní struktury měst, které jsou navzájem propojené. Fyzickou, funkční a sociální strukturu.

4.1.1. Fyzická prostorová struktura

Fyzická prostorová struktura se zabývá morfologickou prostorovou stavbou města. Základními prvky morfologie města jsou komunikace, pozemky a budovy. Z toho jsou vytvářeny struktury složitější jako uliční síť, bloky zástavby, urbanizační celky apod. Morfologie zástavby má horizontální a vertikální rozměr. Horizontální se zabývá půdorysem, plošným rozmístěním budov. Vertikální se zabývá výškovou členitostí budov (Čerba 2003).

Morfologické procesy se dělí na procesy **genetické** (nová výstavba) a **transformační** (změny stávající zástavby).

Genetické procesy mohou být:

- Plánované - výstavba má pravidelný a jasně strukturovaný charakter
- Postupné - různorodá zástavba

Transformační procesy mohou být:

- Intenzifikační – je zachována uliční síť, většinou i půdorys, nárůst výšky budov, slučování parcel, apod.
- Asanační se zachováním uličních čar a vymezením bloků

- Asanační – úplná změna uliční sítě

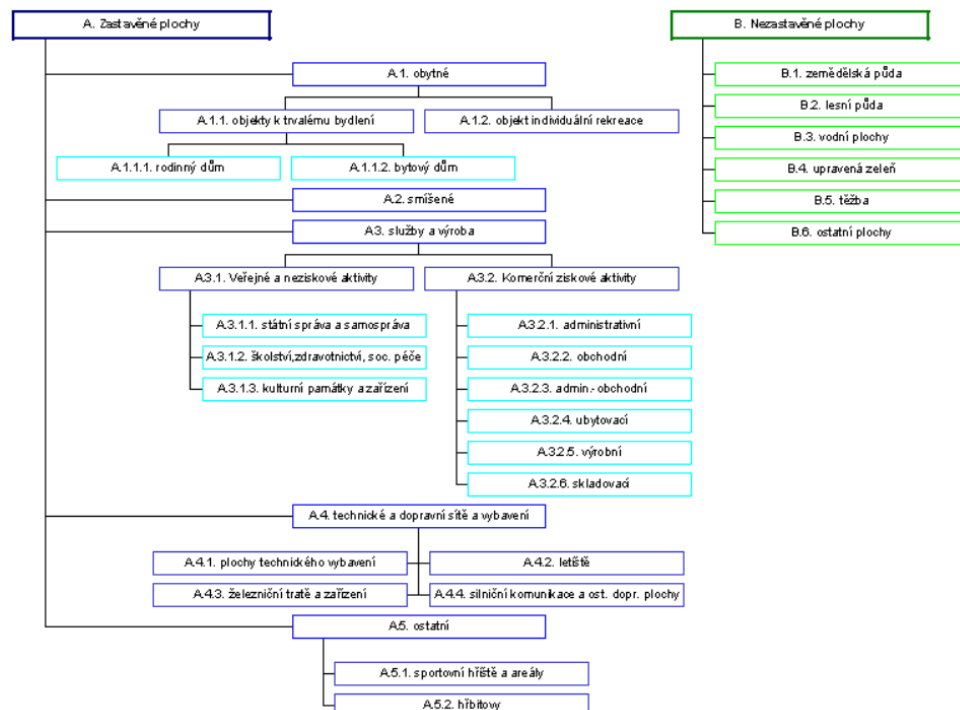
Historicky známým transformačním procesem byla asanace Židovského Města z roku 1893. (Maier 2000).

Fyzický stav může být hodnocen například sledováním nově postavených, plně rekonstruovaných, částečně rekonstruovaných objektů, objektů v rekonstrukci, v zachovalém stavu, zchátralých objektů a pozemků volných. Dále můžeme identifikovat území například na nově vystavěné čtvrtě nebo čtvrtě s rozsáhlou novou výstavbou, čtvrtě s vysokým stupněm rekonstrukce a obnovy, čtvrtě v úpadku, apod. (Sýkora 2001).

4.1.2. Funkční prostorová struktura

Funkční prostorová struktura znamená rozdělení jednotlivých částí města podle funkčního využití. Dalším možným rozdělením funkční prostorové struktury je monofunkčnost a polyfunkčnost (Sýkora 2001).

Obrázek 1: Příklad funkčních využití ploch ve městě



Zdroj: Čerba (2003)

4.1.3. Sociální prostorová struktura

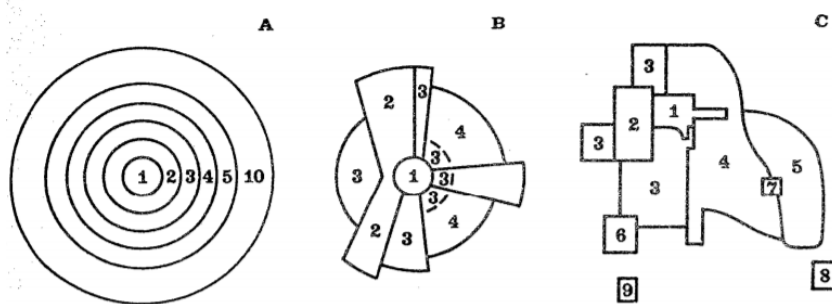
U sociální prostorové struktury se jedná o průzkum základních demografických charakteristik trvale bydlicího obyvatelstva. Používají se čtyři základní charakteristiky:

- Demografický status (věková struktura, počet dětí, apod.)
- Sociálně-ekonomický status (profesní struktura, vzdělání, doba dojíždění, apod.)
- Etnický status (národnost, náboženství, apod.)
- Sociálně patologické jevy (rozvodovost, potratovost, apod.)

Obytné území se nerozlišuje jen na vnitroměstské, předměstské, příměstské a venkovské, ale právě také podle sociálních skupin. Například na zóny: prestižní, městské čtvrti a části jádra města, středostavovské, městské čtvrti „tradiční“ i „sídlisťní“, sociální, předměstské obytné satelity, slumy a ghetta (Maier 2000).

V průběhu 20. století vznikly tři základní modely sociálně prostorové struktury. První model se nazývá Koncentrický neboli Burgessův, kdy se demografické změny dějí postupně od středu k okrajům měst. Druhý Sektorový model neboli model Hoytův tvoří sektory od centra k okrajům měst, kde můžeme najít obyvatele s různým druhem vzdělání a profesi. Třetí model Vícejaderný, neboli Harris-Ullmaův model mnoha jader, se nachází v městech, kde je široké zastoupení různých etnických skupin. Města mají mnoho jader a každé jádro má jinou specifickou funkci – průmysl, rekreace, obchod, služby apod. (Čerba 2003).

Obrázek 2: Modely sociální struktury měst



Obr. 6.1: Tradiční modely vnitřní struktury měst.

A) model koncentrických zón, B) sektorový model a C) model mnoha jader.

1) CBD - *central business district*, 2) velkoobchod a lehký průmysl, 3) čtvrtě nižších společenských vrstev, 4) čtvrtě středních společenských vrstev, 5) čtvrtě vyšších společenských vrstev, 6) oblast těžkého průmyslu, 7) okrajová obchodní centra, 8) obytná předměstí, 9) průmyslová předměstí a 10) zóna dojížděky.

Zdroj: převzato ze Sýkora (2003b)

4.2. Procesy změn v prostorové struktuře

Transformacemi fyzických, funkčních a sociálních složek vznikají změny v prostorové struktuře měst.

Od přechodu z centrálně plánované ekonomiky na tržní (po roce 1989) můžeme transformační procesy rozdělit na systémové a spontánní, do kterých řadíme další procesy.

Transformační procesy prostorové struktury zasahují do všech složek. I když neexistuje žádná trvale vytvořená klasifikace, lze termíny procesů rozčlenit dle uplatnění v určité městské zóně a dle míry ovlivnitelnosti vnitřní struktury města (obr. č. 3) (Sýkora 2001, Matlovič 2004).

Obrázek 3: Nejčastěji identifikované transformační procesy

<i>Intraurbánní struktúra</i>	Morfologická	Funkčná	Sociálno-demografická
<i>Transformačný proces</i>	suburbanizácia (E) gentrifikácia (B, A) revitalizácia (A, B, C, D, E) recesia a úhorovanie (B, D, E)	suburbanizácia (E) komercializácia (A, E, B, D, C) deindustrializácia (B) demilitarizácia (B) sakralizácia (A, B, C, D, E) funkčná fragmentácia (A, B, E)	suburbanizácia (E) gentrifikácia (B, A) segregácia (B, D, E) separácia (A, B, E) statusová regresia (D)

Zóny: A - centrum, B - vnútorné mesto, C - vilové štvrte, D - sídliská, E - periférna zóna

Zdroj: Matlovič (2004)

Suburbanizace se projevuje u všech prostorových struktur a je spojena s rozvojem nových sídelních struktur v příměstské zóně (Matlovič 2004). Pojem suburbanizace je popsán v kapitole č. 4.3.5.

V procesu gentrifikace jde o migraci mladšího obyvatelstva s vyšším socioekonomickým statusem do starších čtvrtí vnitřního města. Tím se nahrazuje původní starší obyvatelstvo s nízkým sociálním statusem (Sýkora 2001). Gentrifikace má vliv na sociální a fyzickou strukturu města. Ve funkční struktuře zůstává hlavní funkcí bydlení. Občas má však gentrifikace vliv i na tu, může totiž rozvíjet budování kancelářských prostor (komercializaci). Gentrifikace se objevuje zejména v zóně vnitřního města a eventuálně centru, můžeme ji pozorovat například v pražských Vinohradech (Matlovič 2004).

Revitalizace se projevuje ve fyzické prostorové struktuře. Revitalizace je proces, při kterém dochází ke zlepšení fyzického stavu části města, rovněž ke změně funkčního využití (např. komercializace) či sociálního statusu obyvatel (např. gentrifikace) (Sýkora 2001). Jedná se o postupnou přestavbu, rekonstrukci

a rozšiřování stávajících budov, případně i jejich výměnu. Do revitalizace patří i rekonstrukce dopravních tras, výstavba pěších zón. Revitalizace je závislá na sociální a funkční struktuře. Vyvolána je zpravidla změnami vlastnických či užitelských poměrů. Revitalizace se objevuje ve všech zónách města, nejvíce však v centru (Matlovič 2004).

Recese a vynětí se projevuje degradací stávající zástavby, zhoršováním stavu budov a ulic. V extrémním případě dochází k jejich likvidaci a tím ke snížení zastavěnosti. Recese se projevuje ve fyzické struktuře, závislá je však na funkční (deindustrializace, demilitarizace) či na sociální (segregace). Dále ji mohou způsobit nevyřešené vlastnické poměry. Když má recese řízený charakter, můžeme tomu rozumět jako vývojové stádium. Recese se může objevovat ve všech zónách, častěji se s ní setkáváme v zóně vnitřního města, sídlišť a v periferní zóně (Matlovič 2004).

Proces komercializace je zvyšování komerčních ploch. Projevuje změnami zejména ve funkční prostorové struktuře, ale také ve fyzické (revitalizace). Důsledkem je většinou záběr obytné funkce. Pro komercializaci je typický nástup nových vlastníků prostorů, kdy ji pak můžeme rozčlenit na komercializaci rezidenční, služební a industriální. Rezidenční je výstavba nových spoluvlastnictví, do služební patří nová nákupní centra, nákupní galerie, zábavní a stravovací zařízení a do industriální patří nové industriální zóny (např. průmyslové parky). Komercializace se objevuje v městském centru, vnitřním městě a periferní zóny a intenzita záleží na velikosti a významu města. (Matlovič 2004).

Deindustrializace je proces snižování ploch průmyslu, skladového hospodářství a technické infrastruktury ve prospěch nevyužitých ploch. Je to změna funkční prostorové struktury. Jde hlavně o průmyslové areály ve vnitřním městě. Důsledkem deindustrializace může být recese až vynětí. Často vznikají zdevastované areály (brownfields), které se revitalizují těžko. Na revitalizaci jsou pak lepší brownfields blízko městských center, při řekách (Sýkora 2000). Nebo se zahraniční investoři pokouší obnovit průmyslové areály avšak s jinou výrobou.

V demilitarizaci jde o snížení vojenských ploch. Projevuje se ve změně funkční prostorové struktury. Souvisí s vojenskými a politickými změnami. Dotkla se zejména vojenských areálů ve vnitřním městě. Nyní se tyto budovy snaží revitalizovat (Matlovič 2004).

Sakralizace je proces rozšiřování prostorů s bohoslužebnými a jinak kultovními účely (kostely, kláštery, církevní školy, administrativní budovy církve apod.). Ovlivňuje ji míra religiozity obyvatelstva. Vyskytuje se ve všech zónách (Matlovič 2004).

Funkční fragmentace se projevuje postupným rozčleňováním původně monofunkčních objektů a areálů na menší části, které mají jinou funkci. Projevují se tedy ve změně funkční prostorové struktury a jsou podmíněny komercializací. Nejvýraznější případy můžeme vidět v městských centrech, vnitřním městě (administrativa) a v periferní zóně (fragmentace průmyslových areálů, skladových ploch a zařízení zemědělské výroby) (Matlovič 2004).

V segregaci jde o prostorové oddělení obyvatelstva podle sociálního statusu či etnických, rasových a náboženských rysů. Nejvíce se tedy projevuje v sociální prostorové struktuře města. Segregaci můžeme vidět nejvíce ve vnitřním městě, sídlišti a periferní zóně (Matlovič 2004).

Separace se projevuje v sociální struktuře města, kdy jde o oddělení určité skupiny obyvatel podle socioekonomických vlastností. Jde však o dobrovolné oddělení. Obyvatelé s vyšším socioekonomickým statusem se stěhují do uzavřených, izolovaných rezidenčních areálů, často spojených s komerčním vybavením. Separaci nacházíme v městském centru, vnitřním městě a periferní zóně (Matlovič 2004).

Statusová regrese je proces, kdy dochází k pomalému poklesu socioekonomického statusu obyvatelstva, ale nedochází k jejich prostorovému přesunu. Je to změna v sociální struktuře města. Statusová regrese se pojí zejména se sídlišti z 50. a 60. let 20. století. Díky bytové politice a budování rozsáhlých obytných souborů do nich probíhalo osidlování obyvatel dle jednotlivých skupin (Matlovič 2004).

4.3. Územní plánování

Územní plánování se zabývá změnami ve hmotném prostředí, ale také změnami z hlediska ekonomického a společenského. Specifickým znakem územního plánování je jeho postavení mezi různými zájmovými skupinami, např. vlastníky nemovitostí, podnikateli apod. Územní plánování tedy vždy souvisí s větším počtem lidí. Dalšími znaky jsou dlouhodobá rozhodnutí týkající se dalšího vývoje území a s tím související ovlivňování i toho, co se děje mimo vymezené území a čas (Maier 2000).

Základními cíli územního plánování, které definuje zákon č. 183/2006 Sb., je soustavně a komplexně řešit funkční využití území a vytvářet předpoklady

k zabezpečení trvalého souladu přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území, tak aby neohrožovaly život budoucí generaci.

Úkolem územního plánování je stanovení koncepce rozvoje území s ohledem na hodnoty a podmínky území, zajišťování a posuzování stavu území, stanovení urbanistických, architektonických a estetických požadavků na využívání a uspořádání území (zákon č. 183/2006 Sb.).

4.3.1. Počátky moderního plánování lidských osídlení

Maier (2000) uvádí počátek plánování lidského osídlení v době neolitu. V této době si člověk zakládá své obydlí, namísto kočování, začíná pěstovat plodiny, namísto jejich sběru, učí se chovat zvířata, namísto jejich lovení. Tuto změnu nazýváme neolitická revoluce (Hrůza 1995). S tím je spojeno i prvotní plánování a využití prostorů, které obývají, tak aby zde mohli dělat již zmíněné aktivity.

Tato obydlí se stala atraktivní pro ostatní kmeny, a tak mezi kmeny stále probíhaly konkurenční boje, které způsobily dočasnou i trvalou devastaci území. Hledání nového osídlení mohlo být způsobeno i vyčerpáním úrodných půd v okolí a postupné zhoršování hygienických podmínek (Maier 2000).

Jako nejstarší místo civilizace je brána Mezopotámie (4. až 3. tisíciletí př. n. l.), povodí Eufratu a Tigridu. Nacházely se zde opevněné městské státy se zavlažovacími a odvodňovacími systémy (Hrůza 1995). Pole se zavlažovala slanou vodou z moře, a díky vypařování vody z půdy tam zůstávala sůl, což později vedlo ke snižování její úrodnosti, ekonomickému, sociálnímu i politickému selhání říše (Maier 2000). Města měla kompaktní tvary, byly odděleny od okolní krajiny a domy se stavěly z nepálených cihel. Mezi nejvýznamnější města patří Uruk, Ur, Nippur, Babylon apod., v těchto městech již bylo mnoho staveb např. brány, věže, chrámy, správní budovy, dílny a sklady (Hrůza 1995).

V Egyptě bylo hlavním urbanistickým tématem stavění pohřebních a chrámových areálů (pyramidy, chrámy, paláce, hrobky, apod.). Mezi nejvýznamnější města patří Véset a Mennefer. Egypťané stavěli velké a složité stavební komplexy se zahradními a parkovými areály. Různé stavby umísťovali do krajiny a mnohdy byly přemísťovány (Hrůza 1995). Například při stavbě pyramid se účelově zakládala města pro dělníky,

kteří na nich pracovali. Po konci práce na pyramidách města zanikla, nebo byla přesunuta (Maier 2000).

Další oblastí, která měla přínos do evropského rozvoje, byla Indie. Důležitým obdobím vývoje urbanismu byla města harappské kultury (2500 – 1750 př. n. l.). Indové stavěli města s velice dobrými kompozičními i technickými kompozicemi a právě zde podle některých badatelů vznikl princip šachovnicového města. Mezi nejvýznamnější města patří Harappa, Angkor či Mohedžo-Daro (Hrůza 1995).

Čína, Řecko a Řím patří k největším kulturám, které místo měst zakládaly velké sídelní systémy (Maier 2000). Města se v Číně vyskytují od 2. tisíciletí př. n. l. Mezi nejvýznamnější patří Čou-li, Peking, Kjótó apod. Půdorys měst byl pravidelný, nejlépe čtyřúhelníkový s jednou hlavní kompoziční severojižní osou a s třemi branami na každé straně. Objevuje se zde návaznost na orientaci ke světovým stranám a povětrnostním vlastnostem. Pro Čínu jsou typické palácové komplexy, pohřebiště a zahradní architektura (Hrůza 1995).

Koncem 2. tisíciletí př. n. l., kdy nastalo stěhování národů, jsou pro urbanismus nejvýznamnější tři centra Egejské kultury (Trója, Mykény a krétský Knóssos). Egejská kultura je brána jako počátek starověkého Řecka. Trója byla na dobrém strategickém místě, město mělo přehled o dění na moři i na pozemních cestách, stala se tak centrem obchodu. Ve středu města stál palácový megaron a půdorys lemovaly hradby (Hrůza 1995).

Řekové se snažili jako první vytvářet město tak, aby vyhovovalo demokratické společnosti. Stavěli kultovní centra, přístavy, léčebná centra, věštírny, pevnosti, centra městských států, stavby pro svá božstva apod. Města měla své akropole (místo, kde se nacházely nejdůležitější budovy, dominanty města a lidé se zde setkávali s bohy), agory (městská centra), hradby (opevnění a fungovalo i jako správní vymezení okrsku), byla to rostlá města. Příklady měst jsou Athény, Olympia, Milétos (Hrůza 1995).

Za počátek starověkého Říma je považována kultura Etrusků. Města Etrusků měla dvě hlavní osy, pravidelný šachovnicový půdorys se širokými ulicemi a posvátným středem města. Rozdělena byla na tři části (akropole, nekropole a vlastní město). Hlavní osy měst později využili Římané pro stavbu vojenských táborů a svých měst. Etruskové budovali i kanály, tunely, odvodňovací systémy,

silnice, mosty a upravovali krajinu. Etruský původ mají města jako dnešní Řím, Pompeje, Tusculum apod. (Hrůza 1995).

Římskou říši tvořila složitá síť měst, všechna města ale můžeme rozdělit do třech typů. První typ je samotný Řím, který fungoval jako hlavní město říše a zároveň jako metropole světa. Druhý typ byla města, která byla připojena k říši. Do měst Římané jen dostavěli budovy, které jim chyběly např. lázně, pevnosti, fóra apod. A třetím typem byla města nově založená, na ně používali nové materiály jako cement a nové konstrukce jako oblouk a klenba (Hrůza 1995).

Řím se nacházel v oblasti sedmi pahorků – Palatin, Kapitol, Esquilin, Quirinal, Viminál, Saelius a Aventin. Pro Řím jsou typická fóra, což byla něco jako řecké agóry, měly tržní a shromažďovací funkci (např. *Forum Romanum*). V okolí byly vytvořeny další stavby jako radnice, vítězné oblouky, akvadukty a vodovody, lázně, divadla, kolonády, mezi nejznámější patří Kolosseum a Pantheon (Hrůza 1995). V Římě se setkáváme i s omezováním dopravy ve městě, která musela být vzhledem k vysokému počtu obyvatel (Maier 2000).

Římská *castra* byly vojenské tábory říše. Stavěny byly tak, aby se vojska mohla efektivně přesouvat a navzájem si doručovat zprávy (Maier 2000). Měly šachovnicový půdorys se čtyřmi až šesti branami a uvnitř dvě na sebe kolmé hlavní osy. Později se z vojenských táborů stala historická jádra některých dnešních měst např. Kolín nad Rýnem, Paříž, Vídeň, Florencie apod. (Hrůza 1995).

Obrázek 4: Římské castrum



Zdroj: https://www.mozaweb.com/cs/Extra-3D_modely-Staroveky_rimsky_vojensky_tabor-45090

Obrázek modelu římského *castra*, uprostřed bylo křížení os, hned u křížení byla budova štábu (*principia*), blízko od budovy štábu se nacházel dům velitele (*praetoria*), ve zbytku tábora se pak nacházely kasárny pro vojáky.

Středověká města se stávají centrem obchodu, řemesel a správy. U nás máme první sídla zakládaná podle pravidel z doby tzv. přemyslovské kolonizace, kdy je zakládal panovník (královská města). Později je začala zakládat šlechta a církve (poddanská města). S tímto souvisí i tzv. lokátoři, kteří měli od panovníka nebo šlechtice, podle toho zda šlo o královské či poddanské město, za úkol: najít vhodné místo pro nové město, rozvrhnout plochy dle účelu, zařídit výstavbu a najít a přivést obyvatelé. Odměnou jim bylo odpuštění jejich daní a poplatků. Noví obyvatelé museli platit daně a poplatky, a tak se lokátoři stali prvními rychtáři (Maier 2000).

Města ve středověku se zakládala v souladu s přírodou, v blízkosti obchodních cest a u zdrojů vzácných surovin, tak aby bylo město na výhodném místě. Půdorys měst začala tvořit promyšlená uliční síť s tržištěm ve středu města (Hrůza 1995). Obyvatelé měst museli dodržovat městská práva např. hradební právo, mílové právo a tržní právo, která pomohla k vývoji a chodu měst (Maier 2000).

Pojem renesance můžeme přeložit jako znovuzrození a vrací se k Antice. Vznikla v italském městě Florencie. Renesančním prvkem byl hvězdicový půdorys. Za největší pokrok renesance Hrůza (1995) označuje to, že lidé začali chápat město jako fenomén. U nás renesance probíhala přibližně v 16. století. Projevila se spíše v přestavování panství a hospodaření šlechty. Zakládají se velkostatky, mlýny, pivovary, horské hutě a rybníkářství (Hrůza 1995).

V době baroka můžeme vidět první znaky urbanizace, zvyšoval se počet obyvatel ve městech, a tak se města přestavovala z renesančních kompozic na barokní. Kompoziční schéma barokních měst bylo ucelené, polycentrické a budovy symetrické a pravidelné. Pro baroko je typická gradace a dynamičnost (Hrůza 1995).

V Itálii se kladl důraz na účel budov, prostorovou rozmanitost a funkčnímu zónování města. V Římě, svatém městě, se za Sixta V. konala přestavba, za účelem zlepšení poutních cest a podmínky života ve městě. Propojil přímými ulicemi hlavní cíle návštěvníků a poutníků, přidal orientační body obelisky, esteticky sjednotil veřejná prostranství a budovy. Ve Francii se jednalo o ozdravení a zkrášlování měst (Hrůza 1995).

U nás, v českých městech, bylo důsledkem třicetileté války mnoho domů zničených a probíhala jejich obnova i přeměna na barokní koncepci tzv. barokizaci. Do měst se umísťovaly velké dominanty např. morové a mariánské sloupy či kašny. Barokizace se dotkla i krajiny, do krajiny přibyla poutní místa a cesty a podél nich sochy svatých (Hrůza 1995).

V 19. století proběhla změna sídelní struktury a způsobu života. S počátkem průmyslové revoluce se otevřelo mnoho nových možností z urbanistického hlediska i z ostatních oblastí lidského života např. zrušení nevolnictví a přechod na tovární výrobu. Za prací do průmyslových měst přicházeli lidé z venkova. Ti se však nedokázali přizpůsobit novému způsobu života, a kvůli v té době nedostatečné hygienické úrovni, docházelo k hygienickým kalamitám. Proto je od 60. let 19. století ve stavebních řádech přidáno, že je majitel povinen odstranit hygienické závady. V 70. letech se pak do stavebních řádů přidávají i minimální šířky nových ulic a poměr výšky a odstupu budov. V 70. letech také vznikají první městské dopravy, která řeší vzdálenost bydliště od pracoviště (Maier 2000).

Zavedení funkčního zónování pro bydlení, výrobu a obchod bylo poprvé v San Franciscu v roce 1867. Jednotlivé zóny měly odstupňované daně. Základ výškového zónování byl také v USA. Díky zavedení výtahů, ostatním technickým vynálezům a soudnímu rozhodnutí „práva občana na světlo a vzduch“, bylo městům umožněno omezovat výšku nově stavěných budov (Maier 2000).

Potřeba překonávat stále větší vzdálenosti mezi bydlištěm a pracovištěm v průmyslových městech způsobila vzniku nových druhů městské dopravy v té době kolejové. Stavitelé měst si více uvědomovali význam dopravních tras a to, že doprava tvoří základní osnovu městských půdorysů. Lineární město poprvé zmínil španělský Arturo Soria y Mata, který popsal novou představu uspořádání města. Město tvořila jedna hlavní ulice, ve středu ulice povedou koleje a podél inženýrské sítě a zástavba. (Hrůza 1997).

Na přelomu 19. a 20. století se začaly plánovat první zahradní města tzv. satelity. S myšlenkou zahradních měst přišel Ebenezer Howard v Anglii. Kdy zakládání zahradních měst ulehčilo městům centrálním. Z této koncepce vychází významné územní opatření 20. let, tzv. politika zelených pásů. Zahradní města by byla obehána i propletena zelenými pásy pro zlepšení životních podmínek a zároveň proti nadměrnému rozrůstání měst. Zástavba vznikala z rodinných domů řadových

či samostatně stojících. Sídla měla být propojena železniční dopravou. Prvním zahradním městem je Letchworth v Anglii (Maier 2000).

20. století je století velkoměst. Ta začínají být časem chápána jako nežádoucí druh lidského osídlení, strádající svou prvotní atraktivitu (Hrůza 1997).

Organické město je koncepce z 20. a 30. let 20. století. Základem je uspořádání měst, tak aby vypadala přirozeně vytvořená. Příkladem jsou města rostlá, která se přizpůsobují historickému vývoji a přírodním podmínkám a tím pádem odmítají pravidelné půdorysy a „nepřirozenost“ měst velkých. Organickými městy se může chápat i města usilující o co největší propojenost s přírodou (Hrůza 1997).

Funkcionalistická architektura a funkcionalistická města se vytvářela v 1. polovině 20. století. Základem funkcionalistických staveb je jejich účelné řešení. Důraz se kladl i na použití správných materiálů. S pojmem funkční město se pojí Athénská charta z roku 1932. Athénská charta je považována za nejvýznamnější programový dokument moderního urbanismu. Základní funkce měst je propojení bydlení, práce, rekreace a dopravy. Představitel tohoto období je Le Corbusier a jeho představa o dokonalém městě. Ve městech se snažil o snížení hustoty zastavění v městských centrech a tím dát prostor dopravě. Jeho publikace *Pět bodů moderní architektury* popisovala nové techniky staveb, jsou jimi sloupy, střešní zahrady, volný půdorys, pásová okna a volná průčelí (Hrůza 1997).

Poválečný rozvoj, bytová krize a dobré zkušenosti s plánováním ve 30. letech 20. století způsobuje tzv. „zlatý věk plánování měst“ v 50. a 60. letech. Vznikají programy na výstavbu dálnic a další programy pro růst měst a zlepšení obytných podmínek. V 60. letech se k cílům přidává cíl sociální, kdy se do plánování přidává např. odstranění nezaměstnanosti a prostorového sociálního rozdělení (Maier 2000).

V 70. letech přichází energetická krize, kdy se začíná brát zřetel na více energetické a ekologické formy rozvoje měst a regionů. Tématy se staly ochrana přírody a krajiny, ekologie, ochrana životního prostředí, omezení znečišťování apod. (Maier 2000).

70. a 80. léta 20. století je období krize a to ve vyspělých průmyslových městech a regionů. Města se mění z průmyslových na centra služeb a obchodu. Nástup konzervativních vlád způsobil rozložení sociálního státu deregulací a privatizací

veřejného majetku. Deregulace znamená minimální vládní zásah do hospodářství. Tím se vytvářela města vývojově odlišná. V 90. letech se v plánování začíná používat a dbát na udržitelný rozvoj (Maier 2000).

4.3.2. Historie právní úpravy územního plánování

Vývoj moderního stavebního práva v Čechách rozdělujeme do čtyř etap.

První etapa se konala od roku 1886 do 40. let 20. století, kdy na našem území platilo pět stavebních řádů. Vznikla pravidla pro povolování staveb, ohlašování úprav a změn staveb, zásady pro dozor nad prováděním staveb a kolaudací staveb dokončených, určily působnost a pravomoc stavebních řádů a upravil správní trestání za přestupky. Vydání nového státního řádu odložila 1. světová válka. V období okupace vznikly předpisy o podřízení úprav menšího území pro potřeby širšího území. Podmínky pro opatřování plánů poloh obcí a jejich finanční podpoře zajistilo vládní nařízení č. 288/1941 Sb. Dále začaly platit předpisy (Doležal a kol. 2006).

Druhá etapa probíhala do 1958. V této době se stanovil důležitý zákon o územním plánování a výstavbě obcí, ten sjednotil stavební právo pro území celé republiky, zákon č. 280/1949 Sb. Řešila se v něm regulace uspořádání zájmového prostoru a pojem územní plánování jako takové. Z tohoto období máme další předpisy jako například vládní nařízení č. 51/1950 Sb., o územním plánování obcí. (Doležal a kol. 2006).

Třetí etapa byla od roku 1958 do roku 1976, kdy vznikly předpisy o územním plánování i o stavebním řádu – zákon č. 84/1958 Sb. s vyhláškou č. 153/1959 a zákon č. 87/1958 Sb. s vyhláškou č. 144/1959. Tyto vyhlášky jsou velmi důležité. Došlo například k definování stavebního pozemku, rozhodování o přípustnosti staveb (dnešní stavební povolení) a uvádění staveb do provozu (dnešní kolaudační souhlas) (Superatová 2012).

Poslední etapou je období roků 1976 až 2006. Roku 1976 vznikl zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, který platil až do roku 2006. (Doležal a kol. 2006). Legislativní změny, kdy byla potřeba úpravy kvůli nové politické situaci v naší zemi po roce 1989, probíhaly po celá 90. léta. Byla obnovena obecní zřízení a oddělena státní správa od samosprávy. Novela zákona č. 83/1998 Sb. dovolila obcím zjednávat územně plánovací dokumentace obcí (Maier 2000).

V současné době je aktuální zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. Prováděcími předpisy jsou vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence plánovací činnosti, vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území a vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření.

Správní řád, zákon č. 500/2004 Sb., má důležitou roli v interpretaci a aplikaci zákonné úpravy územního plánování. Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo stavbě, čili zákon o vyvlastnění je zásadní pro právní úpravu územního plánování. Cíl tohoto zákona je zlepšit možnosti územního plánování veřejně prospěšných staveb a chránit vlastnická práva.

Vstup České republiky do Evropské unie znamenal úpravu stávajícího stavebního zákona, kdy byly vytvořené podmínky pro rozvoj (např. potřebné veřejné infrastruktury). Evropská dohoda, která je založena na vzájemné spolupráci v oblastech územního, stavebního a urbanistického plánování přinesla další směrnice, např. o ochraně volně žijících ptáků, v evropsky významným lokalitách a ptačích oblastech tzv. Natura 2000 a o integrované prevenci a omezování znečištění.

Pro Českou republiku je významná také Úmluva Evropské hospodářské komise OSN (tzv. Aarhuská úmluva), o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na různých rozhodování a o přístupu k právní ochraně v životním prostředí.

4.3.3. Nástroje územního plánování

Nástroje územního plánování jsou aktuálními nástroji k plánování území v České republice. V České republice slouží k uplatňování cílů a úkolů územního plánování na národní, regionální a místní úrovni. Ve stavebním zákoně č. 183/2006 Sb. se nachází v kapitole Hlava III. Spolu s cíli a úkoly územního plánování (Hlava I) a obecními ustanoveními a společnými postupy v územním plánování (Hlava II) tvoří celou část o územním plánování.

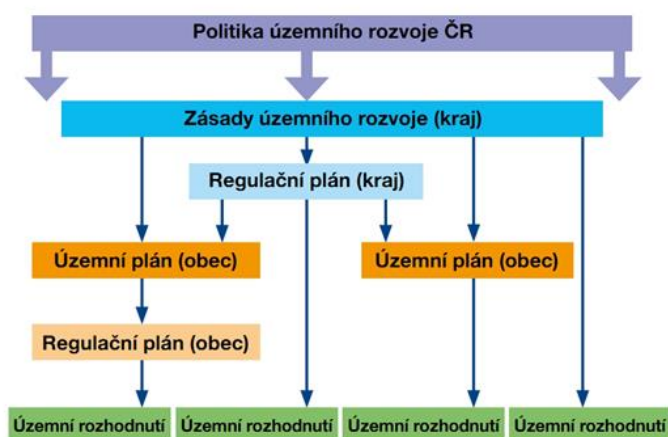
Nástroje územního plánování se běžně rozdělují do čtyř hlavních kategorií – územně plánovací podklady, politika územního rozvoje, územně plánovací dokumentaci a územní rozhodnutí. Dle SZ č. 183/2006 Sb. se do nástrojů územního

plánování dále řadí územní řízení, územní opatření o stavební uzávěře, o asanaci a úpravě vztahů v území.

Jednotlivé dokumenty jsou vytvářené v různých měřítkách, která jsou pevně daná zákonem. Můžeme tak plánovat velmi podrobně jednotlivá území a přitom mít území navzájem provázané. Podle určité velikosti řešeného území můžeme zvolit vhodný dokument.

Vazby nástrojů územního plánování jsou horizontální a vertikální. Horizontální provázanost spočívá v časové posloupnosti, zpracování a pořízení jednotlivých nástrojů. Nástroje s vertikální vazbou jsou závazné nadřazenému nástroji a podřazené nástroji následujícímu.

Obrázek 5: Návaznost nástrojů územního plánování



Zdroj: <http://t-plan.cz/cs/sluzby/uzemni-planovani>

- **Územně plánovací podklady (ÚPP)**

Územně plánovací podklady se skládají z územně analytických podkladů a územních studií.

Územně analytické podklady zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území, jeho hodnoty, limity využití území, záměry na provádění změn v území a k rozvoji udržitelného území. Dále určují problémy k řešení v územně plánovací dokumentaci. Územní studie slouží k ověření podmínek a možností změn v území. Vytváří tak soubor informací o daném území. Je podkladem k pořizování politiky územního

rozvoje, územně plánovací dokumentace, jejich změně a rozhodování v území (zákon č. 183/2006 Sb.).

- **Politika územního rozvoje (PÚR)**

Pořizujeme ji pro celé území České republiky a její prioritou je zajištění udržitelného rozvoje území. Vymezuje oblasti hodnot a problémů, plochy, koridory a rozvojové oblasti a osy. Politika územního rozvoje je strategickým nástrojem územního plánování. Zohledňuje požadavky na udržitelný rozvoj území a územní soudržnost, které pro Českou republiku vyplývají z členství v EU, z mezinárodních smluv a z členství v mezinárodních organizacích.

Politika územního rozvoje je potřebným dokumentem pro zásady územního rozvoje, územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. (zákon č. 183/2006 Sb.). PÚR je nejvýznamnější pro ZÚR, kdy je povinná vazba mezi dokumentem celorepublikovým a krajským. PÚR pro ÚPD řeší formulované priority a zásady ve vymezených oblastech. PÚR může stanovit zásady pro pořízení regulačního plánu, který pořídí kraj. Z PÚR také vychází významná územní rozhodnutí, která mají celorepublikový dopad. (Zákon č. 183/2006 Sb.)

- **Územně plánovací dokumentace (ÚPD)**

Územně plánovací dokumentace tvoří zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán.

Zásady územního rozvoje stanovují požadavky uspořádání území kraje, vymezují plochy či koridory nadmístního významu a stanovují požadavky na jejich využití, především veřejně prospěšné stavby a opatření a vymezují územní rezervy. Pořizují se pro území krajů.

Jsou závaznými dokumenty pro pořizování a vydávání územních plánů, regulačních plánů a rozhodování v území. V souladu s PÚR v nadmístních souvislostech území kraje upřesňují a rozvíjí cíle a úkoly územního plánování a starají se o jejich naplnění. Vazba mezi ZÚR a regulačními plány je pokud jsou regulační plány pořizovány krajem. Zásady územního rozvoje jsou významné pro územní rozhodnutí s regionálním dopadem. (zákon č. 183/2006 Sb.).

V odůvodněných případech může být zastupitelstvem hl. m. Prahy rozhodnuto o zhotovení územního plánu či jeho změnách. S tím souvisí i následná aktualizace zásad územního rozvoje. Měněné části zásad územního rozvoje přitom nemusí být v souladu s územním plánem nebo jeho změnou. Nezbytným předpokladem pro vydání územního plánu či jeho změny je však vydání aktualizace zásad územního rozvoje (zákon č. 183/2006 Sb.) (zákon č. 131/2000 Sb.).

Územní plán stanovuje celkovou koncepci rozvoje území obce, ochranu hodnot, urbanistickou koncepci, uspořádání krajiny, veřejné infrastruktury a podmínky pro využití ploch a koridorů dané obce či vojenského újezdu. Dále vymezuje zastavěné území, zastavitelné plochy, přestavbová území, veřejně prospěšné stavby a opatření a územní rezervy.

Územní plán slouží k upřesnění záměrů PÚR a ZÚR. Dále koordinuje uplatňování prováděcích nástrojů územního plánování (regulačních plánů a územních rozhodnutí). Územní plán může ve vybraných plochách a koridorech prověřit změny využití územní studií nebo prořízení regulačního plánu jakožto podmínku pro rozhodování o změnách v území (zákon č. 183/2006 Sb.).

Regulační plán řeší podrobné využití pozemků, umístění a uspořádání staveb, ochranu hodnot v území a celkově vytváří charakter daného území obce tak, aby byl co nejpříznivější k životnímu prostředí. Regulační plán vydaný zastupitelstvem obce je závazný pro rozhodování v území. Regulační plán vydaný zastupitelstvem kraje je závazný i pro pořízení a vydání územního plánu (zákon č. 183/2006 Sb.).

- **Územní rozhodnutí**

Je takové rozhodnutí, na základě kterého rozhodujeme o umístění stavby, využití území, dělení či scelování pozemků, ochranném pásmu a chráněném území a o stavební uzávěře.

Pro územní rozhodnutí je závazná územně plánovací dokumentace. Pokud neexistuje příslušná územně plánovací dokumentace, posuzuje se, zda je záměr v souladu s ochranou hodnot v území, s požadavky na využívání území, veřejnou dopravu, technickou infrastrukturu a na požadavky zvláštních právních předpisů s vyjádřením dotčených orgánů. Podkladem pro rozhodování v území jsou územně plánovací podklady (zákon č. 183/2006 Sb.).

4.3.4. Faktory rozvoje sídel

Faktory rozvoje sídel jsou nezbytné pro jejich vznik a následný vývoj. Nejsou však jednoznačně definovány. Dle Marholda (1996) jsou jimi faktory – přírodní, hospodářské, dopravní, demografické, sociologické a kulturní a faktory obrany. Zemko a kol. (1984) uvádějí rozdělení faktorů na faktory sociálně-ekonomického rozvoje, demografické faktory, faktory urbanizace a přírodního prostředí a faktory technického rozvoje.

Přírodními faktory jsou pro nás důležité a rozhodující podmínky geologické, geomorfologické, hydrologické, klimatologické, půdně geologické, ochranná pásma, územní systém ekologické stability a hygienické kvality krajiny. Z výsledků můžeme zhodnotit nejvhodnější území k bydlení, zemědělství, průmyslu, rekreace apod.

Geologické podmínky určují přírodní bohatství území (např. při vzniku báňských měst) a omezují možnost výroby a výstavby. Geomorfologické podmínky nám ukazují vlastnosti terénu např. svažitost, která je důležitá při volbě zástavby. Podmínky hydrologické jsou velmi aktuální vzhledem k nynějšímu nedostatku podzemních vod. Dále se zajímáme o čistotu vody, zda se území nachází v záplavovém území, napojení na čistící stanice apod. Klimatologickými podmínkami jsou důležité zejména oslunění a větrné poměry území. Půdní bonitu a ochranu zemědělského fondu zjišťují půdně geologické podmínky. Ochranná pásma jsou pásma ochrany přírody, hygienická ochranná pásma a ochranná pásma zvláštních zdrojů. Podmínky ekologické stability ukazují plošné zastoupení vegetací, vodní a větrnou erozi a vyskytující se ekosystémy v území. Hygienické podmínky řeší problematiku ovzduší, hluku a skládek (Marhold 1996).

Hospodářskými faktory Marhold (1996) uvádí tendence vývoje a ekonomický potenciál města. Vývojové tendence rozdělujeme na koncentraci (zvyšuje se počet obyvatel v sídlech kvůli soustředěným ekonomickým aktivitám), specializaci (specializace sídel podle rozvojových příležitostí) a kooperaci (propojenost mezi sídly). Ekonomický potenciál města můžeme sledovat na základě přírodních vztahů, výrobních a nevýrobních fondů, zdroje pracovních sil a speciální ekonomické podmínky (např. tradice – sklářství).

Doprava by se měla přizpůsobovat k urbanizačním procesům v území. Efektivní doprava pomáhá ke správnému fungování ostatních složek města. Doprava, která se nedokáže přizpůsobit požadavkům obyvatel, může být slabou stránkou území (Marhold 1996).

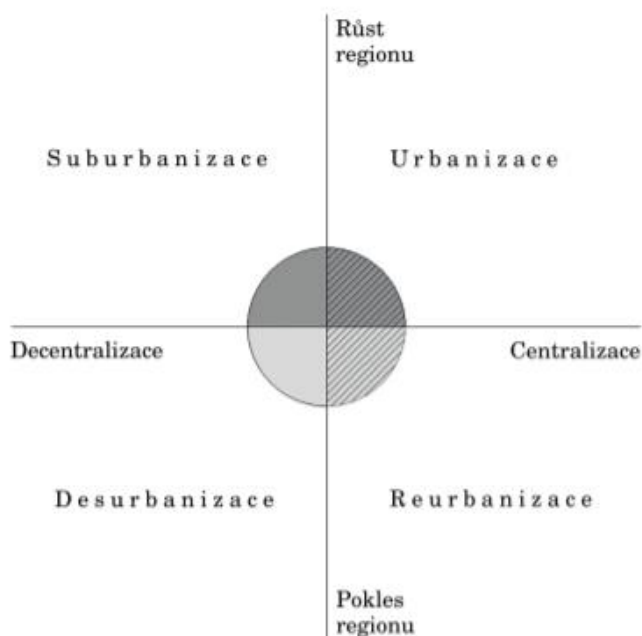
Demografické údaje nám pomáhají předvídat změny jednotlivých potřeb obyvatel do budoucna. Díky vývoji počtu obyvatelstva můžeme rozlišovat města rostoucí či stagnující a s tím spojenou atraktivitu města. Důležitým ukazatelem je také dojíždka a vyjíždka za prací, které nám mohou pomoci k počtu pracovních příležitostí a ekonomické situaci sídla.

Faktory obrany v dnešní době nejsou významné, tak jako v minulosti. Dříve se půdorysy měst přizpůsobovaly obraným technikám. Vznikaly tedy města buď obranná či pevnostní. V současné době se tento faktor považuje spíše za ochranu sídel např. z důvodů hluku z vojenských letišť, civilní obrana apod. (Marhold 1996).

4.3.5. Řízení rozvoje měst – urbanizační procesy

Vyskytují se čtyři urbanizační procesy – urbanizace, suburbanizace, desurbanizace a reurbanizace (Berg a kol. 1982).

Obrázek 6: Urbanizační procesy



Zdroj: Sýkora, Posová (2011)

- **Urbanizace**

Urbanizace je proces trvalé adaptace struktury sídla na nové podmínky. Je to přesun hospodářského i kulturního života z venkova do města. Musil (1977) definuje urbanizaci jako „změnu prostorových forem organizace společnosti“.

Počátek urbanizace je podle (Němec 1992) v období průmyslové revoluce, kdy začaly být pracovní nabídky ve městech větší, než v zemědělství apod. Osídlení se soustřeďovalo v průmyslových oblastech a tím se počty obyvatel vesnic začaly zmenšovat.

Johnston a kol. (2000) ve Slovníku sociální geografie uvádí, že existují tři způsoby nahlížení na urbanizaci. První je pohled demografický, kdy roste počet obyvatel v městech a hustota osídlení ve větších sídlech je vyšší než v oblastech, které je obklopují. Vzniká tak situace, kdy v několika pár metropolí žije většina obyvatelstva. Druhý je ekonomický pohled. Činnosti, které jsou související s rozvojem průmyslového kapitálu a s industrializací. A třetí pohled na urbanizaci je sociokulturní, který je spjat s městským způsobem života a sociální změny, kdy se to rozšiřuje i do okolí. Jednodušeji lze říci, že pojem urbanizace je proces poměšťování (Maier 2000).

Němec (1992) zmiňuje i negativní stránky urbanizace. V místech, kde docházelo k příliš velkému nárůstu osídlení, později dochází k jeho zpomalení, úplné stagnaci či odlivu obyvatel. Jakmile totiž dojde k tzv. „nasyčení stupně základní urbanizace“, město nestačí zvládnout nově příchozí obyvatele a dochází k zhoršování životních podmínek a i celkové kvality životního prostoru. Proto cíl urbanizace definuje takto: *„Obecným cílem urbanizace je hledání optimálních možností hospodářského, společenského i ekonomického rozvoje při zachování všech požadavků ekologických.“*

- **Suburbanizace**

Pojem suburbanizace je odvozený z anglického slova *suburb* – předměstí (Ouředníček 2008).

Dochází ke stagnaci či úbytku počtu obyvatel v jádru města a příbytku v okrajových předměstích. Obyvatelé se z centra stěhují na okraje měst s menší hustotou. Suburbanizace je tedy proces růstu města do venkovské a přírodní krajiny

v okolí. Nejedná se o každé rozšiřování zastavěného území, ale spíše o vytváření rozptýlených suburbií – zázemí měst. Typické jsou volně stojící nebo řadové domy (Sýkora 2003).

Pro suburbanizaci je typické mnoho faktorů, některé ovlivňují růst měst, jiné rozvolňování měst do přilehlé krajiny. Sýkora (2003) uvádí jako faktory suburbanizace např. přitažlivost venkovské krajiny, špatné životní prostředí měst, ale i budování železničních tratí a s tím spojený rozvoj území podél tratí. Později suburbanizaci ovlivnil i nástup automobilů.

Suburbanizace tvoří nové typy zástavby (satelitní městečka, nákupní zóny, průmyslové zóny). Tyto oblasti členíme na druhy: rezidenční suburbanizace a komerční suburbanizace. Rezidenční suburbanizace se zabývá výstavbou bydlení, které má mnoho kritérií – rozsah nové zástavby, charakter bydlení, lokalita zástavby, architektura a cena domů. Komerční suburbanizaci můžeme pozorovat nejvíce podél hlavních dopravních tahů. Jsou to různé logistické areály, velké hypermarkety, výroba a další, které vznikly tzv. „na zelené louce“, místě, kde byly původně pole (Ouředníček 2008).

Pojem *urban sprawl*, který spojujeme s problematikou suburbanice je nejméně udržitelnou formou územního růstu. V překladu do češtiny „sídelní kaše“ je charakteristická neřízeným umístěním velmi řídké zástavby, která se rozlézá do volné krajiny (Hnilička 2005).

- **Desurbanizace**

Desurbanizace je opak urbanizace, tedy kdy se lidé stěhují z měst na venkov. Maier (2000) desurbanizaci popisuje jako odchod obyvatel z měst do venkovského prostředí, čemuž napomohl rozvoj telekomunikačních technologií tím, že lidé mohli začít vykonávat zaměstnání, aniž by museli být na místě původního pracoviště.

- **Reurbanizace**

Znamená přeměna starých centrálních, mnohdy nevyužívaných částí měst na moderní bydlení (Maier 2000). Berg a kol. (1982) nazývá reurbanizaci snahou

politické reprezentace o znovuzrození center velkých měst. Musil (1977) označuje reurbanizaci jako tendenci úprku obyvatel nejen z měst, ale i z předměstí do co nejméně osídlené krajiny.

Reurbanizace se projevuje v největších, mnohamilionových městských regionech (Hrůza, 1997).

4.4. Strategické plánování

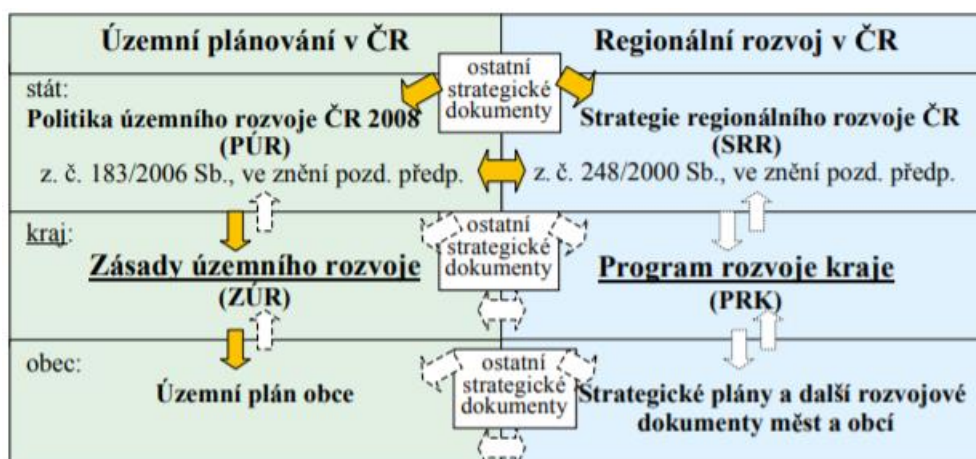
Pro udržitelný rozvoj území je důležité propojení jednotlivých nástrojů územního rozvoje. Vazba nástrojů územního plánování a ostatních nástrojů rozvoje, kdy se ostatními nástroji myslí podklady, dokumenty a rozhodnutí, které jsou schvalovány jinými orgány než orgány územního plánování. Řadí se mezi ně různé celostátní dokumenty vypracované v rámci EU (Pravidla a principy územního plánování).

Strategické neboli regionální plánování rozvoje území je spolu s územním plánováním jeden ze strategických nástrojů pro rozvoj daného území. Strategické plánování hodnotí současnou situaci území a možné vývojové trendy, stanovuje cíle a indikátory rozvoje území, zpracovává strategie a plány k dosažení cílů a sleduje výsledky a daná opatření (Půček 2009).

Nástroji rozvoje území jsou strategické nástroje (dokumenty), finanční nástroje, metodické nástroje a institucionální nástroje. Dále se rozdělují podle úrovně na úrovně evropské, národní, krajské a obecní. Do evropské úrovně patří např. Strategické obecné zásady Společenství, dokumenty k regionální politice EU apod. Do národní úrovně řadíme např. Strategie regionálního rozvoje, Politika územního rozvoje ČR, Národní strategický rámec, strategii udržitelného rozvoje apod. Do krajské úrovně např. programy rozvoje kraje, zásady územního rozvoje apod. A do obecní úrovně např. strategie měst, územní plán obce apod. (Půček 2009)

Na provázanost s územním plánováním také pohlížíme z horizontálního či vertikálního hlediska. Strategické dokumenty na státní úrovni musí být respektovány s legislativou, mezinárodními smlouvami apod. Na krajské a obecní úrovni na sebe jednotlivé dokumenty často nenasazují. Je velmi důležité, aby byly provázány zásady územního rozvoje s programy rozvoje kraje a územní plány se strategickými plány (obr. č. 7). Vertikální hledisko funguje u územního plánování, je to povinnost závazně respektovat vyšší úroveň. U Strategického plánování to tak není, mají povinnost respektovat vyšší úroveň, ne ale závazně (Půček 2009).

Obrázek 7: Provázanost územního a strategického plánování



Zdroj: Půček (2009)

Cílem krajů a měst je rozvoj svého území tak, aby byl dle zásad udržitelného rozvoje. Strategické plánování a územní plánování jsou důležitými nástroji pro rozvoje. Pro strategický plán jsou důležité limity území, které se nachází v územní dokumentaci. Naopak pro územní plán jsou důležité záměry využití území, které se často nachází ve strategickém plánu. Podstatné je provázanost obou dokumentů a snaha o jejich současný vznik (Půček 2009).

4.5. Urbanistická typologie v ČR v 19. a 20. století

- **Dělnické kolonie**

S průmyslovou revolucí, následně průmyslovým růstem a s potřebou ubytovat dělníky v polovině 19. století vznikají dělnické kolonie. Tyto kolonie se stavěly stejným urbanistickým i architektonickým konceptem a stavbu financoval investor, který následně byty či domy pronajímal. Byly stavěny buď jedno či vícepodlažními izolovanými bytovými domy, přízemními domky nebo dvojdomy, výjimečně i domy řadovými a pro obývání celých rodin. Kolonie jsou hodně jednotvárné, většinou se v nich objevují jedna nebo pár dalších variant domů (Kuča 2015).

V posledních desítkách let byla část dochovaných kolonií přestavěna, zbořena nebo kolonie úplně zanikla. Přestavěna často, když byly domy zprivatizovány, zbořeny, když už nesplňovaly určené standardy bydlení nebo úplně zaniklé (Kuča 2015).

Specifickým typem jsou kolonie pro úředníky a řídicí pracovníky, ne pro dělníky. U těchto celků můžeme hovořit, že se jedná o klasické obytné čtvrtě, občas zkombinovanou s vilovou zástavbou (Kuča 2015).

- **Historické industriální areály**

Velké industriální areály se v našich zemích budovaly od 2. poloviny 19. století. Jsou to rozsáhlé a architektonicky kvalitní areály a často tvoří většinu části měst (Škodovy závody v Plzni, Vítkovické železárny apod.). Mluvíme tak vlastně o továrních čtvrtích, které jsou spojeny s bloky či skupinami obytných domů. Specifický typem industriálních areálů jsou velká nádraží (Kuča 2015).

- **Reprezentativní blokové obytné čtvrtě**

Reprezentativní bloková obytná zástavba ať už nájemní či družstevní byla nejběžnější a nejčastější formou rozšiřování měst ve 2. polovině 19. století a pokračovala i v období meziválečném. Blokové čtvrtě mají pravoúhlý půdorys. Tímto konceptem vznikaly i dnešní městské čtvrtě, dříve města (např. Vinohrady, Smíchov). Občas tato zástavba ovlivnila staré historické jádro města, půdorys však zůstal zachován (Kuča 2015).

Tyto blokové čtvrti jsou jednotné až monotónní, jednotlivé činžovní domy se zdají zaměnitelné, neboť se občas liší jen malými detaily. Tento nedostatek však umožnil vyniknutí důležitých veřejných budov, jako jsou školy, radnice, kostely apod. (Kuča 2015).

- **Velké monofunkční areály na okrajích měst a ve volné krajině**

Od 19. století se budovaly velké komplexy monofunkčního charakteru. Urbanistická kompozice bývá osová a areály tvoří velký počet samostatně stojících budov v parkové zeleni. Nejvýraznějšími příklady jsou různé zdravotnické areály jako psychiatrické ústavy, léčebny a sanatoria, také velké meziválečné nemocnice (např. Thomayerova nemocnice v Krči). Dalším příkladem jsou areály výstavišť a kasáren, ty jsou však doplněné menším podílem parkové zeleně. Patří sem také vysokoškolské areály, sportovní areály a zoologické či botanické zahrady (Kuča 2015).

- **Vilové čtvrti**

Vilové čtvrti neboli zahradní města se stavěly od poslední čtvrtiny 19. století do období meziválečného. Výstavba v Praze je nejvíce spojena s 20. a 30. léty 20. století. Zástavba této čtvrti je vytvořena většími jednotlivě stojícími vilami s rozsáhlými zahradami. Vily byly stavěny buď u uliční čáry, nebo dál od uliční čáry, kdy je vila uprostřed zahrady. Vily si pořizovali spíše lidé vyšší či střední třídy, a tak jde většinou o významná architektonická díla (Kuča 2015).

Čtvrtě vznikaly buď jako menší skupiny domů a vil v blízkosti historického centra a starého osídlení nebo jako samostatné sídlení útvary obklopené krajinou, která až pozdějším rozrůstáním srostla se sídly. Příklady zahradních měst vzniklé prvním způsobem jsou menší vilové zástavby v Podolí, Košířích, Strašnicích apod. Příklady zahradních měst, které vznikly na „zelené louce“ jsou Spořilov, Hanspaulka a Baba. Dále rozdělujeme vilové čtvrtě podle sociální skupiny, pro které byly určeny. Pro spíše střední úředníky byly čtvrtě např. Spořilov, Zahradní Město. Pro vyšší bohaté vrstvy byly např. Hanspaulka a Ořechovka (Hnilička 2005).

Vilové čtvrtě se často nachází na okrajích měst, ojediněle je můžeme vidět i mimo města. Mimo město se budovaly jako přechodné „druhé bydlení“ (např. Jevany) a i jako bydlení klasické a celoroční ve vesnicích, kde se rozvíjel průmyslový podnik (např. Holoubkov) (Kuča 2015).

- **Sídliště**

Hrůza a Zajíc (1997) popisují sídliště jako sídelní celek na okraji města tvořený téměř stejnými mnohapatrovými domy, obsahujícími podobné byty s jednotným půdorysem.

Jednoduché rozdělení pražských sídlišť provádí Kučera (2002). Ten rozděluje pražská sídliště podle stáří na typ A (do poloviny 60. let), B (od 60. do 80. let) a typ C (80. léta).

Meziválečné a poválečné sídliště se stavěly do 50. let 20. století. Jejich koncepce má řádkové uspořádání.

Poválečný stav Evropy je spojen s bytovou nouzí. Nejeftivnější organizátor, který by vyřešil bytovou krizi, byl v Evropě veřejný sektor. U nás v době socialismu byl veřejný sektor zastoupen státem. Roku 1948 s centralizací a zestátněním majetku se připravila půda pro první výstavby sídlištních souborů. Stát ovlivňoval výstavbu a následně hospodařil s byty podle tzv. plánu bytové výstavby. Postupem času bylo nutné vytvořit plánovací nástroj pravidel, regulací a technickohospodářských ukazatelů. V Československu se tímto dokumentem staly zásady komplexní bytové výstavby tzv. KBV (Kuča 2015, Ratajová a Rataj 2000)

V 50. letech se budovaly sídliště v období socialistického realismu tzv. Sorely. V té době se Československo zaměřovalo zejména na rozvoj těžkého průmyslu, a proto většina Sorely byla vybudována jako bydlení pro příchozí dělníky. Z urbanistického hlediska se stavěly s kompozicí os a pohledových dominant. Zástavba byla buď do uzavřených či polouzavřených bloků. Jsou to sídliště spíše cihlová a spíše méně podlažní. První sídliště (zatím jen menší celky v mezerách mezi zástavbou) byly například v Libni, v Horní Krči, v Hostivaři, na Babě atd. Ve 2. polovině 50. let pak v Michli, ve Strašnicích a pokusné sídliště v karlínské Invalidovně (Kuča 2015, Ratajová a Rataj 2000).

V 60. letech se výsledkem decentralizace a nově zakládaných stavebních bytových družstev zvýšila bytová výstavba. Sídlišti této doby jsou například Petřiny, Prosek, Hloubětín, Pankrác apod. Tato sídliště se stavěla většinou panelovou technologií (Ratajová a Rataj 2000).

V 70. letech probíhá největší nárůst bytové výstavby. V Praze vznikla obrovská sídliště Severního Města a Jižního Města. A dále vznikala např. sídliště Černý Most, Letňany, Kyje-Lehovec, Řepy. V té době se často upřednostňovala rychlost a sériovost nad kvalitou staveb, estetickou stránkou a dostačující vybaveností. V 80. letech se vybuďovalo další obrovské sídliště Jihozápadního Města a dalších sídlišť: Kyje-Lehovec, Černý Most, Letňany, Barrandov apod (Kuča 2015, Ratajová a Rataj 2000).

Po roce 1989 se na našem území budovaly čtyři významnější urbanistické typy. Jsou to obytné soubory, satelitní suburbia, monofunkční areály a zóny komerční, logistické a průmyslové.

- **Obytné soubory**

Obytné soubory z dvou a více patrových bytových domů tvoří menší celky než sídliště z 60-80. let. Často jde o malé obytné okrsky, které jsou tvořeny většími obytnými domy, občas jsou takového okrsky oploceny a zamezují přístup jiným osobám, než jsou obyvatelé daného celku. Zejména na okrajích měst se proto tento charakter blíží soukromému rodinnému bydlení „za plotem“. Specifickým typem jsou komplexy pro krátkodobé ubytování a rekreaci, budované zejména v lokalitách cestovního ruchu (např. Krkonoše, Lipenská přehrada) (Kuča 2015).

- **Satelitní suburbia**

Dalším typem jsou satelitní suburbia budovaná zejména po roce 2000, o níž jsem se zmínila v kapitole 4.3.5. Řízení rozvoje měst. Doplním, že jich můžeme nejvíce vidět v okolí Prahy a dalších velkých měst. Vznikala v době restitucí pozemků a přeměně zemědělského půdního fondu na pozemky stavební. Suburbia tak často lemují zástavbu starších vesnic. V uliční síti se však bohužel často objevují slepé ulice, celky nejsou propojené se starou zástavbou a ani nemají, na nový počet lidí, příslušnou občanskou vybavenost. Satelitní suburbia lze klasifikovat do dvou základních typů. První je, že developer pozemky prodá majitelům, kteří si postaví domy podle vlastního projektu, bez jakékoliv regulace. Vznikne tak velmi různorodé nesjednocené území. Druhý typ suburbia je, že developer prodává již postavené domy, kde problém různorodé a nesjednocené zástavby nenastane. Může však dojít k až příliš jednotnému a urbanisticky ne moc zajímavému charakteru (Kuča 2015).

- **Monofunkční areály**

Monofunkčními areály rozumíme například velké administrativní, vysokoškolské či výzkumné komplexy. Občas i více různých typů zařízení v jednom areálu (Kuča 2015).

- **Komerční, logistické a průmyslové zóny**

Posledním typem jsou komerční, logistické a průmyslové zóny. Do této kategorie se řadí velké areály s mnoha budovami, budované na okrajích měst i uprostřed krajiny, většinou u dálnic. Jde například o obchodní centra, logistické areály (Kuča 2015).

4.6. Vymezování zastavěného území

Zastavěné území se vymezuje podle skutečnosti nebo podle legislativy. Podle skutečnosti pomocí leteckých snímků, tedy skutečnému stavu zastavěného území.

Nebo je zastavěné území vymezené územním plánem podle postupu stavebního zákona č. 183/2006 Sb. Pokud obec nemá takto vymezené zastavěné území, je zastavěným územím zastavěná část obce k 1. září 1966. Zastavěné území se aktualizuje změnou územního plánu. Na území obce může být vymezeno jedno i více zastavěných území. Hranice zastavěného území je tvořena čarou, která je vedena po hranici parcel.

Do zastavěného území patří pozemky v intravilánu, kromě vinic, chmelnic, pozemků zemědělské půdy, které zajišťují speciální zemědělskou výrobu (zahradnictví), pozemků navrácené do orné půdy a lesních pozemků. Dále pozemky vně intravilánu, a to zastavěné stavební pozemky, stavební proluky, pozemní komunikace, ze kterých jsou vjezdy na pozemky zastavěného území, ostatní veřejná prostranství a další pozemky, které obklopují pozemky zastavěného území, kromě vinic, chmelnic a zahradnictví.

Pokud obec nemá územní plán, může požádat o pořízení úřad územního plánování, nebo rozhodnout o pořízení svým obecním úřadem (splňuje-li výkonné požadavky pro územně plánovací činnost dle § 6 odst. 2 SZ). Mapovými podklady jsou kopie katastrálních mapy a kopie mapy s vyznačeným intravilánem.

5. Praktická část

5.1. Vývoj plánovacích dokumentací Prahy od konce 19. století

S rozvojem průmyslu (především v Karlíně, Libni, Holešovicích či Smíchově) na konci 19. století se do Prahy stěhovali venkované a město se začalo rozrůstat. Zanedlouho byla potřeba řešit problémy například s dopravou či vodovody. A tak vznikl v roce 1889 první pražský regulační plán – Plán polohy a výšek královského města Prahy. Roku 1893 byl schválen Plán asanačních obvodů, což byl podklad pro přestavbu centra Prahy, která probíhala až do první světové války. Cílem asanace bylo zlepšení hygienických podmínek a snaha o přeměnu centra v obchodní a administrativní čtvrť evropského formátu. V tomto období proběhlo zbourání většiny židovského města a na těchto místech se vytvořila například Pařížská ulice po vzoru francouzských bulvárů. V letech 1915-1917 byla Maxem Urbanem vytvořena vize města tzv. Ideální Velká Praha. Tímto dokumentem pomohl plánování Prahy přiblížit veřejnosti. Území Ideální Velké Prahy bylo symetrické s důrazem na veřejná prostranství. Ačkoliv byla tato vize vytvořena nezávisle od tehdejší zástavby, objevovaly se často právě široké bulváry nebo velká kruhová náměstí. V roce 1918, kdy vznikl Československý stát, pro Prahu znamenal velké změny. Praha se začala proměňovat v kulturní a administrativní centrum země. Roku 1920 vznikla Státní regulační komise pro hlavní město Prahu a okolí. Byla to první odborná instituce, která se starala o pražský urbanismus. Jejich cílem byl jednotný stavební rozvoj Prahy a okolí a vytváření regulačního a zastavovacího plánu. Důležitý byl rok 1922, byl to rok kdy se k Praze (v té době – Staré a Nové Město, Malá Strana, Hradčany, Josefov, Vyšehrad, Holešovice-Bubny a Libeň) připojilo dalších 37 měst a předměstských obcí. Takto vzniklá nová Praha byla pojmenovaná Velká Praha. Od této doby se mohlo město plánovat jako jeden celek se stejnou koncepcí a propojenou infrastrukturou. Roku 1929 byl dokončen Schematický regulační a zastavovací plán hlavního města Prahy, ale schválen nikdy nebyl, protože proti němu bylo hodně námitek (IPR Praha, Jak se plánovala Praha?).

Během 2. světové války komisi nahradila komise protektorátní. Komise vytvořila spíše dopravní a urbanistické studie (např. severojižní magistrála), ale celkový plán Prahy vytvořit nestihla. Po válce roku 1945 byla komise přejmenována na Plánovací komisi pro hlavní město Prahu a okolí. Nyní byla hlavním cílem stavební obnova poválečné Prahy. Po převratu roku 1948 zadala komunistická vláda úkol vytvořit směrný územní plán související s novými politickými požadavky. Komise se zabývala

hlavně dopravou, kdy dala dohromady několik starších projektů, například severojižní magistrálu, první návrh vnějšího okruhu apod. Tento plán však také nebyl schválen a roku 1949 při vzniku krajů komise zanikla. Práci územního plánování převzal Ústřední národní výbor. Roku 1951 vznikla Kancelář pro územní plán, který řešil především dopravu a bydlení. Návrh Směrného územního plánu, jehož cílem bylo proměnit Prahu na socialistické město, byl schválen v 60. letech. Cenným přínosem Kanceláře pro územní plán byl stavební a historický průzkum historického jádra Prahy. V roce 1961 vznikl Útvar hlavního architekta, byly to týmy architektů, dopravních inženýrů, demografů a zeměměřičů. Tento útvar dokončoval územní plán z roku 1952, který byl schválen v roce 1964. 60. a 70. léta znamenala pro Prahu velký územní rozvoj a přírůstek o několik dalších obcí (IPR Praha, Jak se plánovala Praha?).

Po roce 1989 byl Útvar hlavního architekta brán jako výtvor socialistického systému. A tak roku 1994 dochází k jeho rozdělení. Vzniká nový Útvar rozvoje hlavního města Prahy, který se stará o zpracovávání územního plánu, a Odbor územního rozhodování Magistrátu hlavního města Prahy, který se stará o územní rozhodování v přenesené působnosti. Roku 1999 byl schválen první územní plán po roce 1989, který řešil celé území Prahy – Územní plán Sídelního útvaru hlavního města Prahy. V roce 2012 byl zrušen v té době již připravovaný nový územní plán a bylo rozhodnuto o vytvoření nového tzv. Metropolitního plánu. Roku 2013 se Útvar rozvoje hl. m. Prahy přejmenoval na Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR Praha). Cílem IPR Praha je navrátit Praze status nejvyspělejších evropských metropolí. Vytvořila se i koncepční pracoviště např. Kancelář metropolitního plánu či veřejného prostoru. Celkově se snaží budovat Prahu takovou, aby byla příjemná pro život a vrátit do města vysokou kvalitu života (IPR Praha, Jak se plánovala Praha?).

5.2. Řešené území

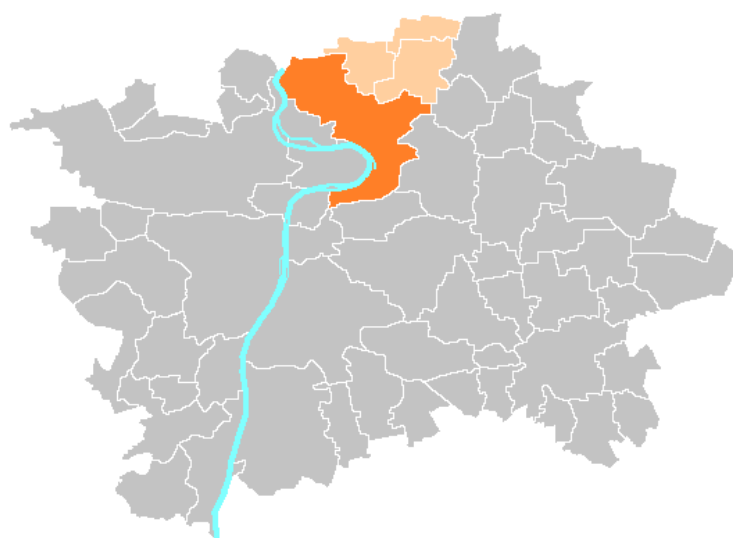
Městská část Praha 8 se nachází v severní části hlavního města Prahy. Severní hranice městské části 8 tvoří zároveň hranici hlavního města Prahy, kdežto jih se dotýká samotného centra města. Západní hranice je vytvořena přirozeným tokem Vltavy.

Do této městské části patří 9 katastrálních území, čtyři celá katastrální území (Čimice, Bohnice, Kobylisy a Karlín) a pět katastrálních území z části (Troja, Střížkov,

Libeň, Žižkov a Nové Město). Celková rozloha městské části Prahy 8 je 21,79 km² (k 31.12.2019 zdroj: ČSÚ). Sever a jih městské části 8 je hodně různorodý jak z hlediska geografie, tak charakteru. Čimice, Kobylisy, Bohnice a Střížkov jsou sídliště a zástavba je tvořena zejména panelovými domy, Karlín, Libeň, Žižkov a Nové Město domy bytovými.

MČ Praha 8 spadá do správního obvodu Praha 8, kam dále spadají i další městské části a zároveň katastrální území Praha-Ďáblice, Praha-Březiněves a Praha-Dolní Chabry. Na obr. č. 8 je MČ Praha 8 znázorněna tmavě oranžovou a katastrální území spadající do správního obvodu světle oranžovou.

Obrázek 8: Praha 8



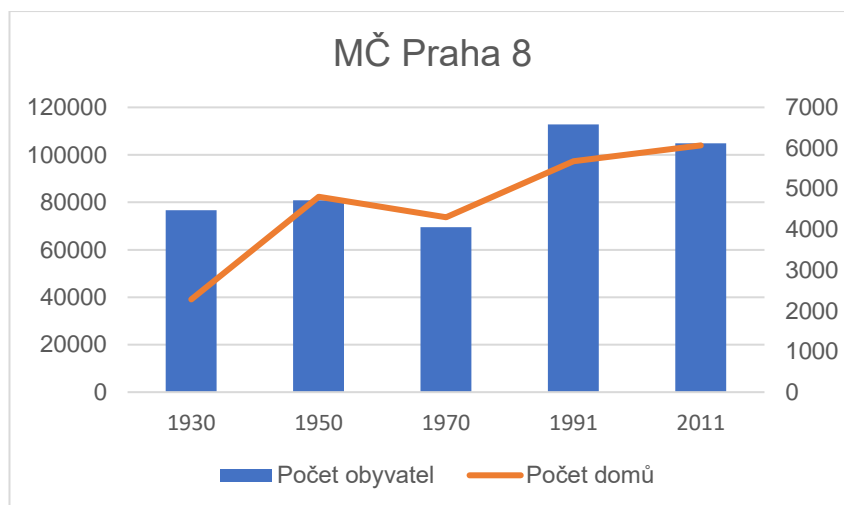
Zdroj: https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Location_map_municipal_district_Prague_-_Praha_8.PNG

5.3. Zastavěnost a demografie

Vývoj počtu obyvatel vs. počtu domů ve sledovaném období nám ukazuje obr. č. 9 a podrobnější tabulka níže na následující straně. Při sčítání v roce 1970 převládal v MČ Praha 8 starší bytový fond, dále zde žilo více lidí v poproduktivním věku. Počet obyvatel tak celá 60. léta klesal. Situace se změnila s výstavbou nových velkých sídlišť tzv. Severního Města koncem 70. let. Což je důvod rapidního zvýšení mezi lety 1970 a 1991, kdy přibýlo nejvíce obyvatel. Úbytek obyvatel roku 2011 může

způsobovat klesající atraktivita městského bydlení (ČSÚ, Sčítání lidu, domů a bytů 2001 Praha 8).

Obrázek 9: Počet obyvatel vs. počet domů



Zdroj: ČSÚ (2020)

Tabulka 1: Počet obyvatel a počet domů MČ Prahy 8

Rok	1930	1950	1970	1991	2011
Počet obyvatel	76642	80781	69446	112790	104918
Počet domů	2280	4804	4298	5676	6065

Zdroj: ČSÚ (2020)

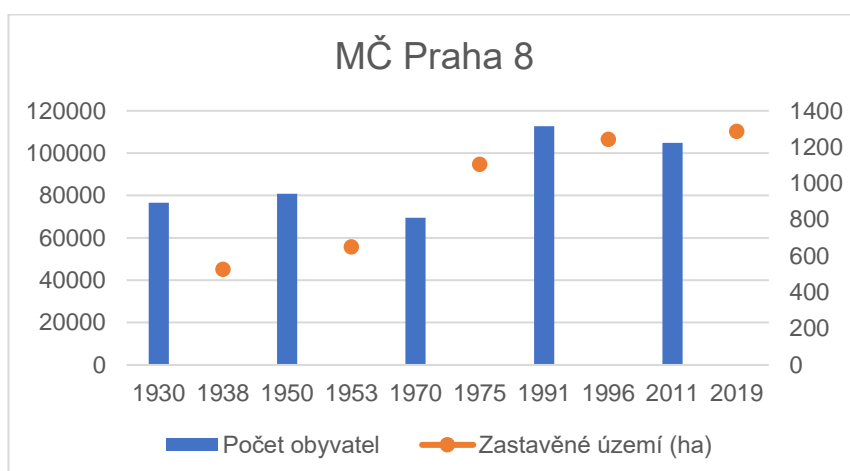
Tabulka s indexy stáří obyvatelstva MČ Prahy 8 ukazuje, že obyvatelstvo stárne. Na základě tohoto poměru lze usoudit, že obyvatel nad 65 let je více než obyvatel do 14 let.

Tabulka 2: Vývoj indexu stáří MČ Prahy 8 k 31.12. daného roku

Rok	2001	2005	2007	2011	2015	2019
Index stáří	126	130,6	134,4	144	146	149,3

Zdroj: ČSÚ (2020)

Obrázek 10: Počet obyvatel vs. zastavěné území



Zdroj: ČSÚ (2020), Geoportal Praha (archiv leteckých snímků)

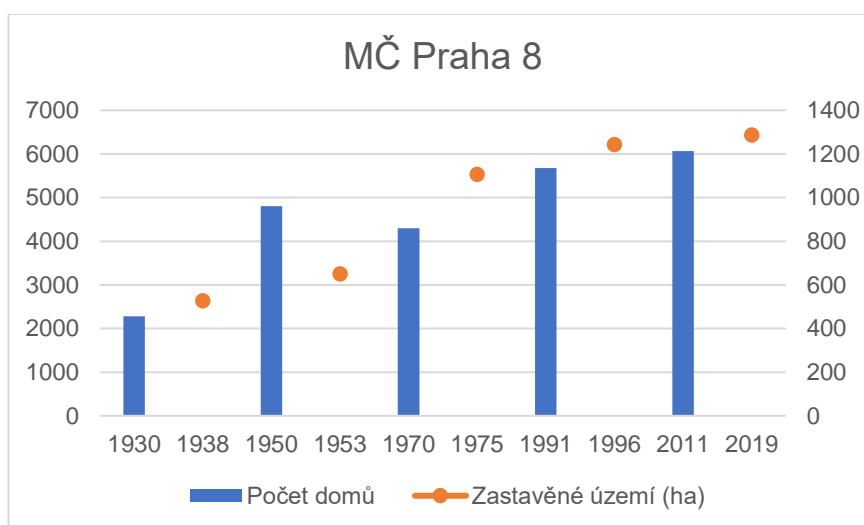
Tabulka 3: Počet obyvatel a zastavěné území v MČ Prahy 8

Rok	1930	1938	1950	1953	1970	1975	1991	1996	2011	2019
Počet obyvatel	76642		80781		69446		112790		104918	
Zastavěné území (ha)		527,1		650,1		1105,8		1241,9		1287

Zdroj: ČSÚ (2020), Geoportal Praha (archiv leteckých snímků)

V porovnání počtu domů a zastavěného území lze říci, že zastavěná plocha se postupně zvětšovala. Zvětšovala se i tehdy, když se počet domů v roce 1970 zmenšil. To můžeme vysvětlit zastavováním velké plochy sídlišť.

Obrázek 11: Počet domů vs. zastavěné území



Zdroj: ČSÚ (2020), Geoportal Praha (archiv leteckých snímků)

Tabulka 4: Počet domů a zastavěné území v MČ Prahy 8

Rok	1930	1938	1950	1953	1970	1975	1991	1996	2011	2019
Počet domů	2280		4804		4298		5676		6065	
Zastavěné území (ha)		527,1		650,1		1105,8		1241,9		1287

Zdroj: ČSÚ (2020), Geoportál Praha (archiv leteckých snímků)

5.4. Historie MČ Prahy 8

Velká Praha vznikla roku 1922 a s tím i název hlavní město Praha. Nejprve bylo v Praze dle vládního nařízení č. 7/1923 Sb. 19 obvodů značené římskými čísly. Toto rozdělení se používalo jen pro účely voleb a místní samosprávy. Roku 1947 bylo vládním nařízením o územním rozdělení hlavního města Prahy č. 187/1947 Sb. rozhodnuto o přejmenování obvodů dle hlavní čtvrtě a tak fungovaly i pro jeho obvody pro státní správu, rozdělení obvodů bylo téměř zachováno jako z roku 1923 (Strategický plán udržitelného rozvoje městské části Praha 8 na období 2017-2026).

V roce 1949 díky vládnímu nařízení č. 79/1949 Sb. bylo nově rozděleno území hlavního města Prahy na 16 obvodů, tehdy vznikl obvod Praha 8. Obvody se značily arabskými čísly. V obvodě Praha 8 se nacházela větší část Libně, malá část Karlína, část Troji, Kobylisy, Střížkov a Bohnice. Zákon č. 26/1960 v roce 1960 upravil rozdělení obvodů a v hlavním městě Praze jich nově bylo 10. Nově se k obvodu Praha 8 přidala Praha 3 a Čimice. Nyní tedy obvod tvořily Bohnice, Čimice, Karlín, Kobylisy, malá část Nového Města a Žižkova, Střížkov, většina Libně a horní části Troji (Strategický plán udržitelného rozvoje městské části Praha 8 na období 2017-2026).

Městská část Praha 8 jako taková vznikla roku 1990, kdy byla Praha rozdělena do 56, později 57 městských částí. Správní obvod dnešní Prahy 8 tvoří MČ Praha 8, Ďáblice (od roku 1968), Dolní Chabry (od roku 1968) a Březiněves (od roku 1974). (Strategický plán udržitelného rozvoje městské části Praha 8 na období 2017-2026).

5.4.1. Karlín

Je nejstarší předměstí Prahy, které bylo založeno při jednom z jejích hlavních vstupů (Hrůza 1989). Nejstarší zástavba Karlína se nachází podél hlavní komunikace

dnešní ulici Sokolovská. Již v 19. století se díky zastavovacím plánům vytvářela zástavba pravidelného půdorysu bloků. Karlín se nachází mezi územím Nového Města a Invalidovnou. Invalidovna sloužila jako vojenské cvičiště, a tak pozemky dlouho nebylo možné zastavovat. Předměstí bylo oficiálně založeno roku 1817, kdy byl sepsán dekret, který popisoval pravidla, podle kterých se muselo předměstí poupravit. Hlavní důraz byl na účelné vybavení a vhodné rozmístění budov. Velkými veřejnými stavbami v Karlíně jsou vojenské kasárny a železniční Negrelliho viadukt, ti byly vybudovány v polovině 19. století. (Hrůza 1989).

Karlín získal statut města roku 1904, k Praze se připojil roku 1922 v té době s 26 tisíci obyvateli (Hrůza 1989). Pro porovnání počet obyvatel v Karlíně roku 2011 byl 11 tisíc (ČSÚ, historický lexikon 1869-2011). Tehdejší vysoký počet obyvatel je přisuzován rozmachu průmyslu, kovoprůmyslu, stavbě přístavu, první železnici, přádelny a kartounky, rafinérii cukru, škrobárny (Hrůza 1989), dále chemické továrny, továrny na čokoládu, lihoviny, knihtiskárny, apod. (Ptáčková 2001). Továrnu měl v Karlíně i F. Křížík na výrobu elektrických strojů a osvětlení. V 1. polovině 20. století mezi Karlínem a Invalidovnou vznikl tzv. Nový Karlín. Bylo to území blokové zástavby s náměstím. Dominantou tohoto území je vybudovaná škola (obr. č. 12 uveden na následující straně) Zároveň se stále rozvíjí území centrální části Karlína.

Ve 2. polovině 20. století se zastavuje území zejména v severovýchodní části Karlína. Významný územní rozvoj nastal v letech 1960-1967, kdy bylo vybudováno sídliště Invalidovna. Bylo to tzv. experimentální sídliště (obr. č. 13 uveden na následující straně). Hlavní koncepce tohoto celku byla oddělení pěších a dopravních komunikací, kdy pěší vedou mezi zástavbu v zeleni a dopravní po obvodu sídliště. Územní změnou je i vybudování severojižní magistrály a metra Florenc, kvůli kterým bylo zbouráno několik domů.

Od roku 1990 se v Karlíně modernizují či přestavují staré průmyslové areály i obytné domy. V současnosti se podél Vltavy staví velké administrativní komplexy a v centrální části se rozrůstá komerční vybavenost. Dále se od 90. let postupně automobilová doprava přesouvá z ulice Sokolovská na ulici Rohanské nábřeží a dnešní podobu získala roku 2008.

Obrázek 12: Karlín v letech 1842 a 1938



Zdroj: www.dveprahy.cz

Obrázek 13: Karlín v letech 1953 a 2020



Zdroj: www.dveprahy.cz

5.4.2. Libeň

První písemné prameny o Libni máme z roku 1363 (Broncová 1996). Libeň vznikla podél říčky Rokytky jako údolní ves a v jejím okolí se nacházelo mnoho zemědělské krajiny a vinic. Ve 14. století se na libeňském území nacházel dvůr s tvrzí nazývaný Podviní, který bylo později připojeno k Libni. Zpráva z první poloviny 15. století uvádí, že se tvrz nacházela také i přímo v osadě Libeň tzv. libeňská tvrz. Koncem 16. století se libeňská tvrz přestavěla na zámek, podvinská tvrz zanikla. Územní rozvoj pokračoval zastavěním části vinic na území dnešní severozápadní části Libně. Osada byla pojmenována Malé Holešovice či Holešovičky. Na území Libně se v 16. století nacházely podniky jako papírna, pivovar, pila, prachovna apod. dále také první zmínky o místní židovské obci. Roku 1656 bylo židům uděleno privilegii k samosprávě a postupně z židovské obce, vznikla židovská čtvrť nazývaná Židovské město. V polovině 17. století se v Libni nacházelo se zámkem a dvorem, jen 14 domů. Další územní rozvoj byl na přelomu 18. a 19. století, kdy vznikla čtvrť pojmenovaná Nová Libeň (Ptáčková 2001).

19. století je začátkem industrializace Libně. Venkovská obec se proměnila na průmyslové předměstí později město, zemědělské a viniční plochy se přeměnily na továrny a manufaktury. Roku 1832 žilo v Libni v 232 domech 2200 obyvatel. Největší průmyslový rozvoj nastal v druhé polovině 19. století, Libeň se tak stala průmyslovou čtvrtí. Nacházely se zde různé strojírenské závody, chemické továrny, jircháreny, továrny na mýdla či svíčky, cihelny a mnoho dalších. Rozmach vyvrcholil koncem 19. století, kdy se dokončila stavba libeňského přístavu, v té době měla Libeň 55 průmyslových závodů. S růstem průmyslu souvisel i růst stavební a růst počtu obyvatel. Na rozdíl od Karlína probíhá v Libni dlouho vývoj bez jakéhokoliv plánu, proto můžeme vyčíst z půdorysu postupné zahušťování budov podél dopravních tras a v závislosti na daný terén (Hrůza 1989). Zastavování Libně se tak rozvíjelo hlavně podél hlavní komunikace, která vede z Palmovky až do Kobylis, blokovou zástavbou (obr. č. 15 uveden na následující straně). Roku 1898, kdy byla Libeň povýšena na město. V té době již měla 21 242 obyvatel (Ptáčková 2001).

Po připojení k Praze roku 1901 a po připojení dalších území roku 1922, které dnes patří do MČ Praha 8, zůstala Libeň centrem. Na počátku 20. století se volné území zastavovalo vilovými domy (např. v Holešovičkách obr. č. 14). Dále se měnilo centrum Libně, kde byl vybudován palác Svět a obchodní dům Teta. V první polovině 20. byl také postaven velký areál nemocnice Na Bulovce a vznikla loděnice Praga. Židovské město bylo od 30. let do 70. let pomalu zbouráno. Při bombardování Prahy byla postižena jihovýchodní část Libně, kdy byly zasaženy obytné budovy a továrny. V 50. letech bylo upraveno náměstí dr. Holého a vybudován stadion mládeže. Dále byla východní část Libně v 50. letech přiřazena pod MČ Praha 9 (Ptáčková 2001). Roku 1975 byl u Pelc-Tyrolky vybudován vysokoškolský areál, který byl doplněn roku 1988-1989 o pár panelových domů, které slouží jako vysokoškolské koleje. Roku 1988-1989 u náměstí u Palmovky byla zbourána část zástavby a bylo vybudováno autobusové nádraží (obr. č. 16 uveden na následující straně). Po roce 1989 postupně mizí průmyslové areály.

Obrázek 14: Severní část Libně v letech 1842 a 1938



Zdroj: www.dveprahy.cz

Obrázek 15: Jižní část Libně v letech 1842 a 1938



Zdroj: www.dveprahy.cz

Obrázek 16: Libeň 1953 a 2020



Zdroj: www.dveprahy.cz

5.4.3. Kobylysy

První písemné zprávy o této nejdříve vesnici se objevují z roku 1297. Kobylysy vznikly jako údolní vesnice. Náves lemovaly statky. Rozvoj území a zvýšení počtu obyvatel způsobila industrializace Libně od poloviny 19. století. Právě blízké Kobylysy začali obývat dělníci z libeňských či holešovických továren. Roku 1922 byly Kobylysy připojeny k Velké Praze, v té době zde stálo 246 domů a žilo 3400 lidí. Výrazný rozvoj území přišel až ve 20. století. Zástavba rodinných domů se začala rozrůstat severním a jižním směrem podél silnic. Tyto nové části měly koncepci zahradních měst. Na začátku 20. let se na tomto území nacházela kobylyská vojenská střelnice. Výraznější změnu v 1. polovině 20. století můžeme zaznamenat roku 1938, kdy se poprvé vytvořena urbánní síť ulic, které jsou stále aktuální. V této době vzniklo dnešní hlavní náměstí Kobylysy. U náměstí se nachází dříve Selesiánský chlapecký domov, dnešní Selesiánské divadlo, středisko mládeže a kostel. Zástavbu tvoří rodinné domy, rozšiřuje se severní zahradní město, v západní části se vkládá vesnická kompozice. V tomto roce se také blízko vojenské střelnice budovala menší bytová část (Broncová 1996).

Od 40. let se rozvoj Kobylysy objevuje na úplném východě území, a to menší zástavba rodinných domů v koncepci zahradního města. V 50. letech se vyplňuje západní a centrální část sorelovým sídlištěm. A hlavní komunikace do sousedních Dolních Chaber nevede přes zástavbu zahradního města, ale právě prostředkem nového sorelového sídliště. Velkou stavbou 60. let v Kobylyších je domov pro seniory. Největší rozvoj Kobylysy zažily od 70. let. Zástavbu nad sorelovým sídlištěm doplnilo sídliště Kobylysy, zástavbu s východním zahradním městem větší sídliště Ďáblice. Kapacita obou sídlišť byla přes 14 tisíc nových obyvatel. Při budování sídliště Ďáblice bylo zbourána tehdejší zázemí střelnice zbouralo (obr. č. 17) Na obr. č. 17 můžeme také vidět rozpracovanou koncepci území z roku 1938, která však nebyla nikdy realizována. Od té doby je jediným územním rozvojem areál produkce v severní části.

Obrázek 17: Kobyliisy vývoj v zástavbě dnešního sídliště Ďáblice (1938, 1975)



Zdroj: www.dveprahy.cz

5.4.4. Bohnice

První zmínky o Bohnicích máme z roku 1158 (Broncová 1996). Bohnice vznikly jako údolní vesnice. S klasickou vesnickou kompozicí. Podél náměstí se nacházely zejména statky např. dominantní statek po pravé straně (obr. č. 18 uvedený na následující straně), ke kterému byl dokonce přistaven zámeček. Na náměstí se dodnes nachází kostel sv. Petra a Pavla. V roce 1870 na území Bohnic u Vltavy byla postavena továrna na dynamit. Do konce století poblíž továrny na dynamit a Vltavy byla postavena další továrna na umělá hnojiva. Od roku 1901, kdy byl v č.p. 63 zřízen Obecní dům, zde měli kromě obecního strážníka své byty i bohničtí učitelé.

Výraznější růst obce začal až začátkem 20. století. Nejznámější stavbou byl velký komplex dnes známý jako psychiatrická léčebna, postavený v letech 1904-1924. Areál tvořil takřka celé samostatné město, byly zde léčebné ústavy, zahrada, vlastní kostel, vlastní hřbitov, divadlo a hospodářský dvůr. Z velkého statku zbylo pouze několik málo budov, zámeček je nyní součástí Psychiatrické léčebny. Při sčítání obyvatel v roce 1900 v Bohnicích žilo 679 obyvatel, o deset let později už to bylo 2264 obyvatel a roku 1922, kdy se Bohnice přidaly k Velké Praze, 3179 obyvatel.

Z mapy z roku 1938 vidíme rozvoj území na jihozápadní části. Bylo zde vybudována navazující zástavba rodinných domů s venkovskou strukturou. Další rozvojová území se nachází v jihovýchodní části a navazující na areál léčebny. Zástavba je menší s rodinnými domy a vilami.

Největší nárůst zástavby v Bohnicích vypukl v 70. letech 20. století. Do jižní části bylo vybudováno velké sídliště bytových domů. Sídlíště bylo větší než zastavěné

území doposud. Sídliště bylo územně rozděleno do čtyř celků (Odra, Visla, Nisa a Krakov), každý celek měl občanské vybavení. Mezi roky 1975 a 1988 je uprostřed sídliště vidět změna zástavby (obr. č. 19). Nabízela nové bydlení pro 33 000 budoucích obyvatel. Od roku 1975 také můžeme vidět začátek výstavby areálu produkce na úplném východě části Bohnic. Dnes slouží jako elektrická rozvodna. V roce 1988 se ve východní části a severozápadní části území vznikla nevýznamná zástavba bytových domů.

Obrázek 18: Bohnice 1842 a 1909-1914



Zdroj: www.dveprahy.cz

Obrázek 19: Změna uvnitř zástavby sídliště mezi roky 1975 a 1988



Zdroj: www.dveprahy.cz

5.4.5. Čimice

O vsi Čimice se poprvé dozvídáme roku 1334. V polovině 16. století máme zprávu o čimické tvrzi. Velké škody Čimice zažili během třicetileté války, kdy dvůr a i poddanské chalupy pomalu zchátraly a čimická tvrz zanikla. Roku 1662 se staly Čimice majetkem Starého Města. V 19. století byl růst obce pomalý. Roku 1843 měly Čimice jen 18 domů a 64 obyvatel a koncem století bylo domů stejně, jen počet obyvatel byl dvojnásobný. Roku 1922 nebyly Čimice součástí Velké Prahy, ale spojily se s ostatními obcemi a osadami karlínského i smíchovského okresu, nazývané jako Praha-Venkov, později Praha-venkov-sever. Na většině území Čimic jsou postaveny rodinné domy, které se začaly stavět v roce 1928, a do roku 1930 jich zde stálo 212,

později roku 1940 domů bylo 269 s 1692 obyvateli. Byly stavěny zejména do severní a jižní části od náměstí (obr. č. 20) Druhá světová válka znamenala pokles na 1297 obyvatel. Roku 1953 byl vybudován na jižním okraji Čimic u areálu léčebny Bohnice, průmyslový areál. V roce 1960 se Čimice staly součástí Prahy 8 a žilo zde 1200 obyvatel. Velký urbanistický posun se děl v letech 1976-1986, kdy se zde budovalo sídliště Čimice se 2099 nových bytů a kapacitou pro 6980 obyvatel (Ptáčková 2001). Sídliště se nachází v severovýchodní části území. Zároveň se i dostavovaly rodinné domy. Roku 1988-1989 byl na východě území Čimic vybudován průmyslový areál dnešní podoby, jinak v menší míře zde byl areál produkce již od roku 1938.

V tomto období bylo historické jádro Čimic celé přestavěno pro potřeby nových obyvatel, na občanskou vybavenost. Nyní se na bývalém náměstí nachází nákupní středisko (obr. č. 20).

Obrázek 20: Čimice 1938 a 1988-1989



Zdroj: www.dveprahy.cz

5.4.6. Troja

Dnešní Troja byla původně vesnice, která se jmenovala Zadní Ovenec. O celém Ovenci máme první zprávy z roku 1197. Později ve 13. století se Ovenec rozdělil na Přední Ovenec (dnešní Bubeneč) a právě Zadní Ovenec (dnešní Troja). Důležitou stavbou byl zámek Troja, postavený v letech 1679-1685. Jméno zámku se používalo tak často, že se tím začala nazývat celá vesnice a původní název Zadní Ovenec zanikl. Protože zde nebyl žádný větší průmysl, jako v okolních Holešovicích a Libni. Počet obyvatel v polovině 19. století byl 986 a počet domů 100. V roce 1922, roku připojení k Velké Praze zde žilo 2101 osob. V roce 1949 byla Troja rozdělena na dvě části, severní a jižní. Trojský zámek a celá jižní část Troji nyní spadá do samostatné

MČ Troja a správního obvodu Prahy 7. Do MČ Prahy 8 spadá severní část, která je provázána zástavbou Bohnic a Kobylis. Nejstarší je část zahradního města s rodinnými domy. Územní rozvoje se vyvíjel postupně severním směrem ke Kobylisům. V 50. letech převažovala zástavba rodinných domů, v roce 1975 se na zástavbu rodinných domů napojila menší část samostatně stojících bytových domů. Vpravo od zástavby bytových domů bylo v 90. letech vybudován Aquacentrum Šutka.(obr. č. 21). Do katastrálního území Troji patří část sídliště Bohnice, budované také v tomto období (Ptáčková 2001).

Roku 1999 se ve volném území tvoří nové zastavěné území. Takové sjednocené území bytových domů a nesjednocené území rodinných domů. Původně to byla plocha vymezená v územních plánech jako plocha občanské vybavenosti, jako plocha pro bydlení byla vymezena až v územním plánu z roku 1999.

Obrázek 21: Troja 1988-1989 a 2020



Zdroj: www.dveprahy.cz

5.4.7. Střížkov

Dnešní území Střížkov, který patří do Prahy 8, je rozdělen do dvou oddělených částí. Střížkov vznikl jako údolní vesnice s horní návší (obr. č. 22). V polovině 19. století, kdy se v okolních čtvrtí rozvíjel průmysl, se na Střížkově uchoval zemědělský charakter. Na začátku 20. se zástavba zhušťovala a nově se rozvíjela dál na jihovýchod, což už spadá do území MČ Prahy 9. Také se objevuje v severní části Střížkova velká plocha hřbitova, ke které se později připojilo území, které dnes slouží jako zahradnictví. Roku 1922 byl Střížkov připojen k Velké Praze. Další významnější rozvoj území přišel roku 1975, kdy vidíme i změnu silničního uspořádání a začátek výstavby velkých bytových domů. Zejména jižním směrem od hřbitova. Tato

část se propojila se sídlištěm Dáblice, které patří do části Kobylisy. Částečně se na bytové domy začala přeměňovat i původní zástavba historického středu Střížkova. Roku 1988-1989 se zástavba v historickém středu kompletně přestavěla na bytové domy

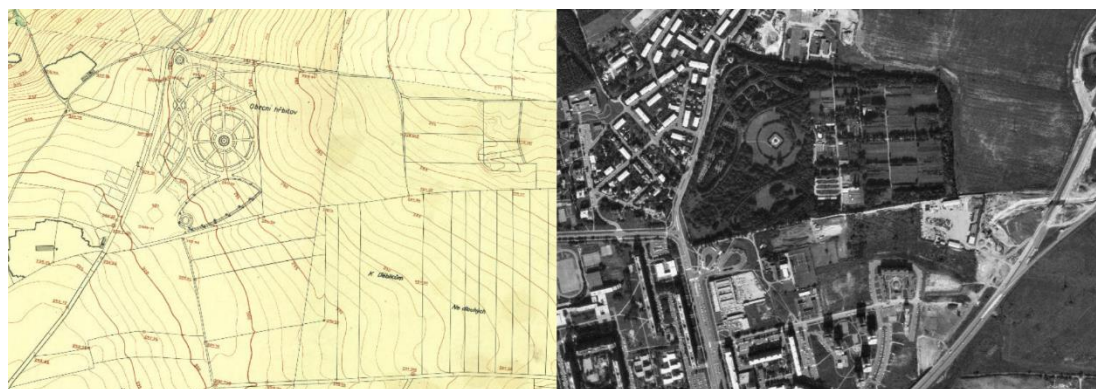
a také se dál zastavovalo bytovými domy do volného území u hřbitova. Další zastavěná plocha je navazující na hřbitov po jihovýchodní straně. Tato plocha patří stavební firmě. V roce 2001 byl na úplném východě střížkovské části postaven areál, který nyní slouží jako salon prodeje automobilů. Poslední územní změnou je dostavba bytových domů jižně od historického jádra v roce 2004 (Ptáčková 2001).

Obrázek 22: Jižní část Střížkova – historické jádro v letech 1842 a 2020



Zdroj: www.dveprahy.cz

Obrázek 23: Severní část Střížkova v letech 1920-1924 a 1988-1989



Zdroj: www.dveprahy.cz

5.4.8. Nové Město a Žižkov

Roku 1960 byly k městské části Prahy 8 přidány části katastrálních území Nové Město a Žižkov. Nové Město s budovou Muzea hlavního města Prahy, sady před

budovou muzea a část areálu Masarykova nádraží (Ptáčková 2001). Žižkov s hodně malým územím mezi vlakovými kolejemi.

5.5. Struktura území

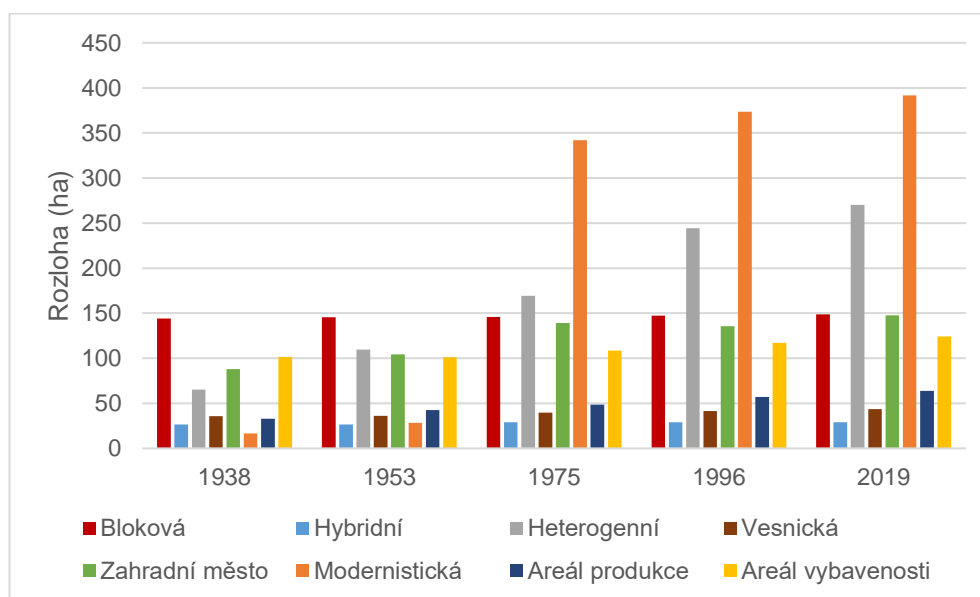
Bloková struktura je pravidelná zástavba bloků, které tvoří vnitrobloky. Nejčastěji se nachází ve vnitřním městě. Hybridní strukturu definuje IPR Praha (2018) takto: „Hybridní strukturou je urbánní struktura kompaktních a rozvolněných bloků, případně solitérů výrazně kombinujících různé využití rozložené zpravidla v různých podlažích nad sebou (vertikálně).“ Hybridní struktura má potenciál v možnostech technických inovací a je důležitá pro části měst budoucnosti. U heterogenní struktury je rozdíl v tom, že je rozdílné využití v oddělených budovách vedle sebe, tedy horizontálně. Tato struktura se nachází spíše mezi středem a okrajem města, takové smíšené území s různými výškovými rozdíly. Vesnická struktura se nachází v území, kde byly vystavěny vesnice, které byly k městu přidány později. Je to zástavba v historickém jádru a navazující zástavba domů se soukromými zahradami. Struktura zahradního města je uspořádání samostatně stojících rodinných domů a vil stojících ve vlastních zahradách. Struktura, která obsahuje samostatně stojící budovy a uzavřené areály (např. veřejné vybavenosti – park v zástavbě) se nazývá modernistická. Modernistickou strukturu tvoří zejména sídliště. Areály produkce mají strukturu veřejně nepřístupných areálů výroby, produkce apod. Do areálů vybavenosti patří areály veřejně přístupné s občanskou vybaveností.

V MČ Praha 8 na začátku 20. století zástavbu tvořila hlavně blokova zástavba činžovních domů a vilové domy. Velkou skupinou jsou i areály vybavenosti. V první polovině 20. století již existovaly velké zdravotnické reály (Psychiatrická léčebna Bohnice, Nemocnice Na Bulovce). Postupně se budovaly další a to např. vysokoškolské či sportovní. Největší rozmach nastal v 80. letech a to modernistickou zástavbou sídlišť. Dále se postupně více objevovala zástavba heterogenní. IPR Praha tuto strukturu vymezil takřka na celém území Čimic, podél hranice katastrálních území Troja, Kobylisy a Libeň a ve východní části Horní Libně.

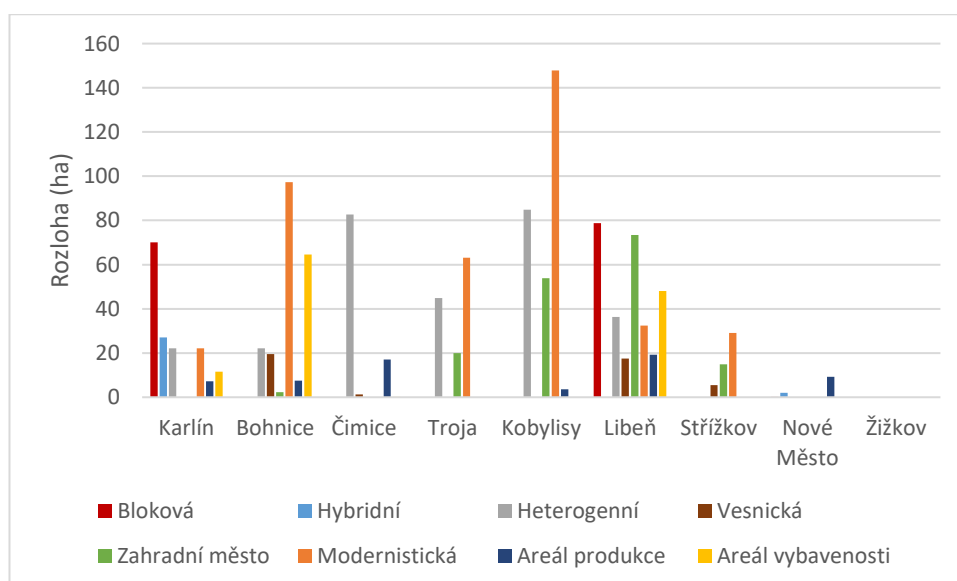
V obr. č. 25 uvedeného na následující straně, si můžeme všimnout, že nejvíce rozmanitým katastrálním územím je Libeň. Dalšími jsou Bohnice a Kobylisy. Je zde potřeba zohlednit rozlohu jednotlivých katastrálních území v MČ Prahy 8. Části Nového Města a Žižkova do Prahy 8 spadají jen malým územím.

Od přechodu z centrálně plánované ekonomiky na tržní (po roce 1989) můžeme transformační procesy na území Prahy rozdělit na systémové a spontánní. Do systémových patří omezování vlivu státu a obcí, privatizační procesy, deregulace cen a nájmu. Do spontánních procesů řadíme revitalizace fyzického prostředí, gentrifikaci a suburbanizaci (Sýkora 2001). Do procesů změn prostorové struktury MČ Prahy 8 patří deindustrializace, komercializace a revitalizace vnitřního města.

Obrázek 24: Struktura zastavěného území MČ Prahy 8 ve vybraných letech



Obrázek 25: Současná struktura zastavěného území podle čtvrtí



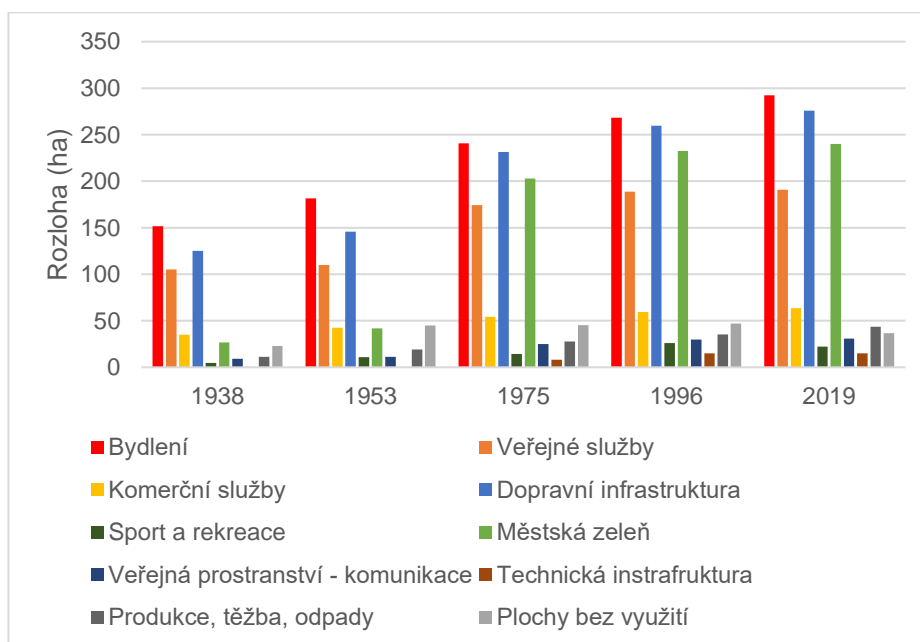
5.6. Využití zastavěného území

I zde je potřeba zohlednit rozlohu katastrálních území, které patří do MČ Prahy 8. Například Nové Město a Žižkov v městské části mají jen malý podíl z jejich celkové rozlohy katastrálních území. Proto jsou výsledky o mnoho menší než ostatní části, naopak největším územím MČ Prahy 8 je Libeň.

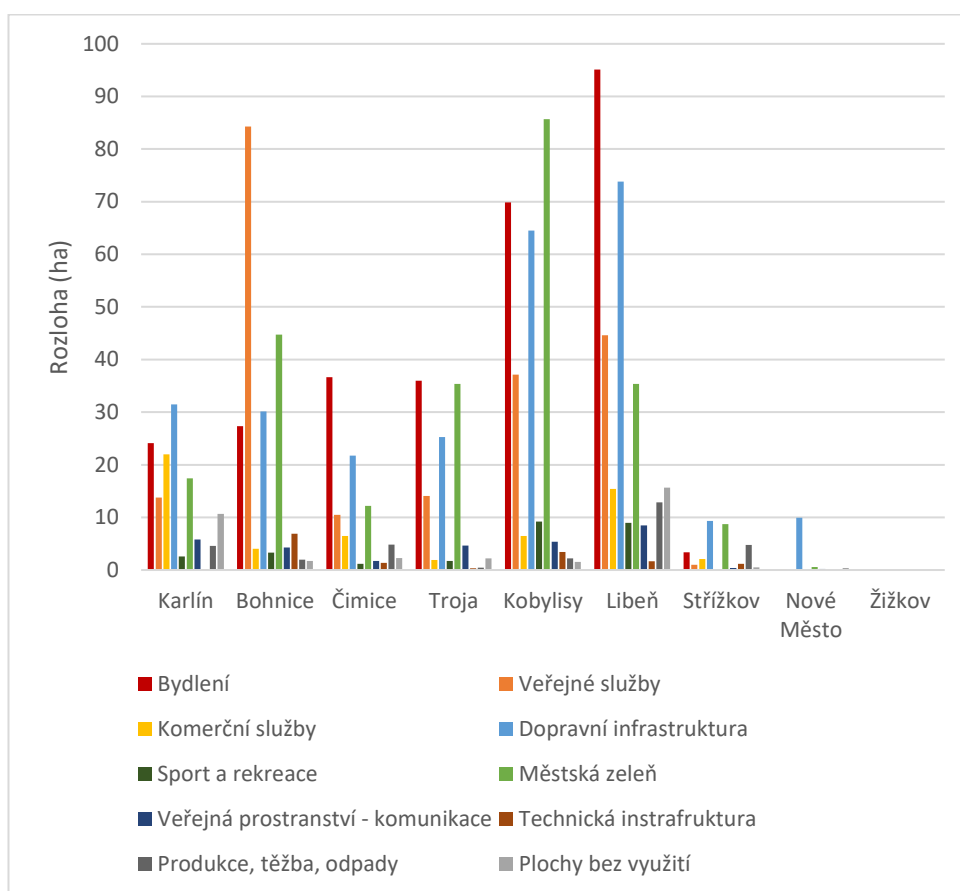
Počet ploch bydlení stále narůstá, stejně tak plochy dopravní infrastruktury. Plochy veřejných služeb jsou od roku 1975 spíše stagnující. Největší rozdíl tvoří plochy městské zeleně, kdy se právě od 70. let do veřejných prostranství zeleně umisťovaly solitérní vysoké bytové domy. Téměř bez změny jsou plochy komerčních služeb.

U většiny čtvrtí je současné zastavěné území tvořeno plochami bydlení, dopravy a městské zeleně. U území Čimice, Troja, Kobylisy a Libeň tvoří plochy veřejných a komerčních služeb malý podíl vzhledem k počtu ploch bydlení. Výjimkou je území Bohnic, kde tvoří většinu plochy veřejných služeb velký areál psychiatrické léčebny. Nejvíce ploch bez využití se nachází v tzv. vnitřním městě, tedy Karlíně a Libni.

Obrázek 26: Využití zastavěného území MČ Prahy 8 ve vybraných letech



Obrázek 27: Současné využití zastavěného území podle čtvrtí



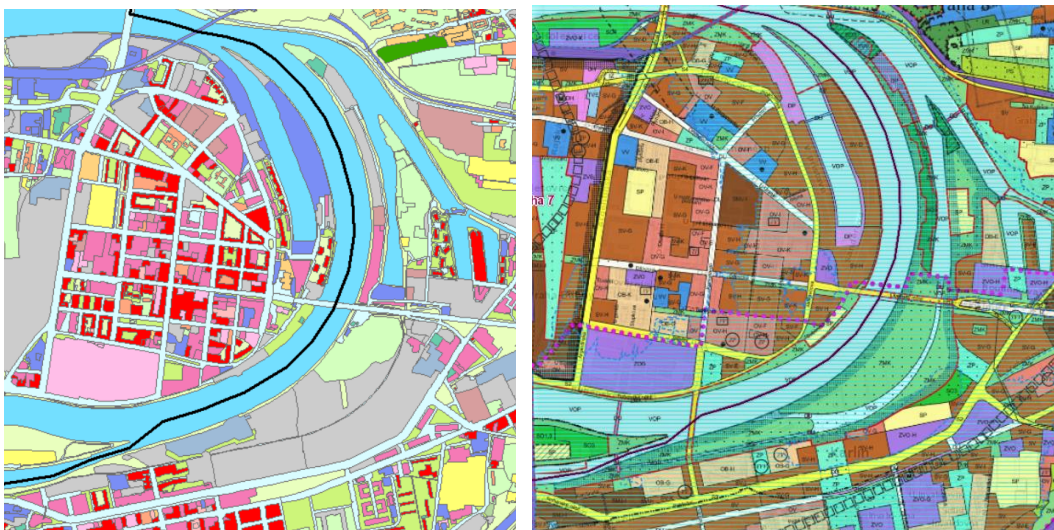
5.7. Plánování rozvoje MČ Prahy 8

Současný územní plán vymezuje na území MČ Prahy 8 dvě velká rozvojová území (rozvojovou plochu a území rekreace). Jde o lokality s velkým potenciálem a jsou potřebné k dořešení infrastruktury a vybavenosti města. Jsou to oblasti:

Oblast 1: Maniny-Dolní Libeň-Invalidovna

Je to oblast v centru města, uvnitř zástavby, na Rohanském a Libeňském ostrově. Tedy na katastrálním území Libně a Karlína. Cílem je vytvořit lokalitu takovou, aby plnila funkci města a funkci rekreační. Dojde také k úpravě vodní sítě a napojení nového mostu přes řeku do Holešovic. Nyní můžeme vidět na levém obrázku současné využití území, kdy je většina plochy šedé barvy - bez funkce.

Obrázek 28: Maniny-Dolní Libeň-Invalidovna: Současné využití území a současný ÚP

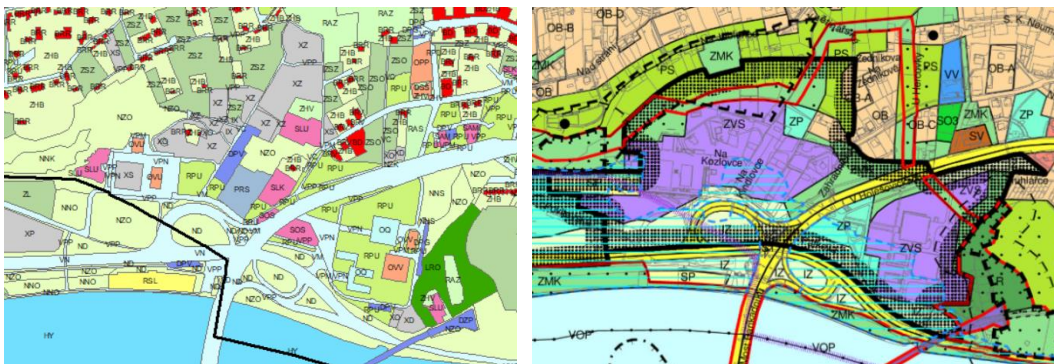


Zdroj: Geoportal Praha

Oblast 2: Pelc-Tyrolka

Je oblast, která se nachází v katastrálním území Libně. I zde se nachází mnoho nevyužívaných ploch. Ty by měly připadnout areálu vysoké školy. Vysokoškolský areál je rozpuhlen frekventovanou komunikací.

Obrázek 29: Pelc-Tyrolka: Současné využití území a současný ÚP



Zdroj: Geoportal Praha

Zásady územního rozvoje hlavního města Prahy vymezují tři druhy rozvojových oblastí – rozvojové oblasti v dosud nezastavěném území, transformační oblasti a rozvojové oblasti zeleně. Pro MČ Prahu 8 v zásadách územního rozvoje Prahy jsou vymezeny jen transformační oblasti. Rozvojové oblasti v dosud nezastavěném území a rozvojové oblasti zeleně pro MČ Prahu 8 vymezeny nejsou.

Transformační oblasti se na území MČ Prahy 8 nacházejí dvě. První je již zmíněná oblast Maniny-Dolní Libeň-Invalidovna (T/2). Druhou oblastí je území Masarykova

nádraží (T/6). Plocha se nachází na katastrálním území Nového Města, Karlína a Žižkova. Cílem je vytvořit zástavbu smíšené funkce tak, aby zde mohl být zároveň budoucí rozvoj veřejné dopravy a ostatních služeb.

Politikou územního rozvoje ČR nebyly vymezeny žádné specifické oblasti na území Prahy. Je však dovoleno jejich doplnění. Specifické oblasti můžeme definovat jako oblasti, kde je akutní potřeba vyřešit dané problémy území v souvislosti s udržitelným rozvojem. Specifické oblasti jsou však vymezeny v zásadách územního rozvoje na základně územně analytických podkladů zpracovaných pro Prahu.

Na území MČ Prahy 8 byly definovány čtyři druhy specifických oblastí a to oblast stávajícího celoměstského centra, oblast osvětové, vzdělávací a rekreačně společenské, oblast zasažené provozem letišť a oblast údolí Berounky a Vltavy.

Oblast 1: Stávající celoměstské centrum

Toto území aktuálně plní funkci historického městského centra. Do těchto funkcí patří nahromadění mnoha významných administrativních institucí, zatížení území cestovním ruchem či zatížená dopravní infrastruktura. To vede k problémům s udržitelným životem obyvatel, s ochranou památkové struktury města a městské zeleně. Tato oblast se v MČ Prahy 8 nachází v katastrálních územích Nové Město a Karlín.

Oblast 2: Světová, vzdělávací a rekreačně společenská (Drahaň-Troja-Bubeneč)

V MČ Praze 8 se tato oblast nachází v oblasti Drahaňského údolí a Trojské kotliny. Je to oblast s rekreačně vzdělávacími a sportovními aktivitami. Zahrnuje v MČ Prahy 8 katastrální území Libeň a Troja. Požadavky na tuto lokalitu jsou zvýšení kapacity čistírny odpadních vod, dostavba vysokoškolského areálu, dopravní obsluha, zlepšení podmínek životního prostředí a požadavky na ochranu přírody a krajiny.

Oblast 3: Zasažená provozem letiště

Jde o oblast severního okraje Prahy. V MČ Praha 8 zasahuje do katastrálních území Bohnice a Čimice. Zde je vyjádřena hrozba možný negativní dopad při současném nebo budoucím využití území jako důsledkem rozšíření letiště.

Oblast 4: Údolní niva Berounky a Vltavy

Na jižní hranici Prahy se do Vltavy vlévá řeka Berounka. Spolu protékají Prahou, jejím údolím, dále přes severní hranici města. V této oblasti se řeší památková ochrana, ochrana přírody a krajiny, říční doprava, záplavová ochrana území, rekreace

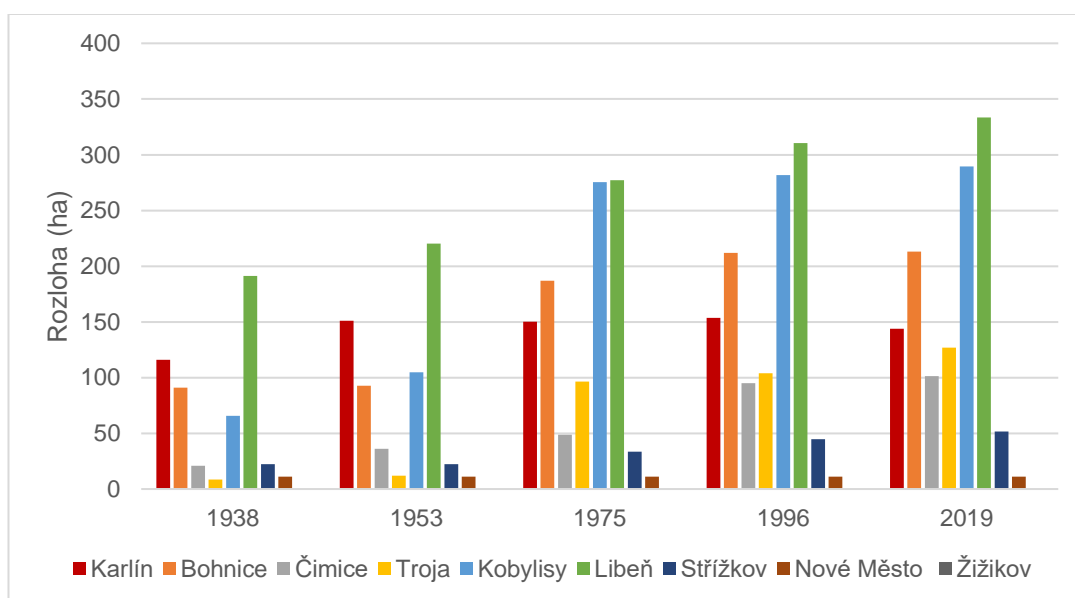
apod. Toto se dotýká, na území MČ Prahy 8, katastrálních území Karlín, Libeň, Troja a Bohnice.

Spolu s územně plánovací dokumentací je potřeba zmínit i územně analytické podklady hl. m. Prahy z roku 2014. S ohledem na udržitelný rozvoj území definuje silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby ze SWOT analýzy. Uvádí příklady, které se dotýkají MČ Prahy 8 a to: nedokončenost Pražského okruhu, stárnutí populace a zvyšující se počet obyvatel v poproduktivním věku, problematika dopravy v klidu, umístování výškových a rozměrných staveb bez koncepce apod. Dále Územně analytické podklady vymezují tzv. křehká území. Křehká území jsou dlouhodobě stagnující území, která mají buď složité podmínky využití, nebo nejsou atraktivní. V Praze 8 jsou jimi Palmovka, Rohanské nábřeží, Libeň-Holešovice a Troja-Pelc Tyrolka.

6. Diskuze

Z výsledků (obr. č. 30) je zřejmé, že v 1. polovině 20. století bylo díky urbanizaci nejvíce zastavěnou částí Libeň. Libeň byla první čtvrtí MČ Prahy 8 připojenou k Praze. Byla to atraktivní rozvíjenou čtvrtí. K Libni se postupně přidával Karlín, jako první pražské předměstí. Karlín a Libeň se staly průmyslovými čtvrtěmi, kde bydleli hlavně dělníci. Později dochází k postupnému doplňování zástavby a obydlují se okolní čtvrtě. V průběhu let se části jako Kobylisy a Bohnice zastavily více než Karlín. Libeň je rozlohou největší čtvrtí, a tak je stále i nejvíce zastavěnou. Velký růst nastal i u Troji a Čimic, zejména po roce 1975.

Obrázek 30: Zastavování území MČ Prahy 8 ve vybraných letech



Prostorová struktura se vyvíjela téměř pravidelně. Město rostlo v zónách, které odpovídaly jednotlivým historickým etapám. Historické jádro není příliš velké jak z hlediska rozlohy, tak z počtu obyvatel. Je to ale část, která patří do městského centra. MČ Prahy 8 má z historického jádra jen budovu Muzea hlavního města Prahy, území autobusového nádraží Florenc a železniční tratě vedoucí na Masarykovo nádraží. Na historické jádro navazuje velký pás čtvrtí vnitřního města s činžovními domy, které podnítila industrializace v 19. století. Zástavba činžovních domů se v lokalitách postupně provázala se starými průmyslovými okrsky. Do této skupiny patří území Karlína a Libně. Zde už je hustota obyvatel větší a zástavba kompaktnější, avšak v době komunismu pomalu chátrala a vyliďňovala se. Z období mezi světovými válkami pochází okrsky vilových čtvrtí a zahradních měst s nízkopodlažní zástavbou vil a řadových domů, které jsou i nyní atraktivním bydlením. Tato struktura tvoří území

Troji, a části severního území Libně, dále malá část území Kobylis. Vnitřní město je obklopeno mohutnými vysokopodlažními sídlišti, které se stavěly zejména během komunismu. Nacházejí se zde zbytky původních venkovských sídel. Tyto čtyři zóny tvoří tzv. kompaktní město. V MČ Praha 8 se nachází území Čimic, Bohnic, Kobylis a Střížkova, ve kterých se nachází velká sídliště Severního Města. Na sídliště navazuje venkovská krajina, která je již zastavována rodinnými domky, důsledkem suburbanizace. Toto můžeme vidět zejména na okraji Čimic. Více se ale suburbanizační proces objevuje v navazujících městských částí Ďáblice, Dolní Chabry a Březiněves, které patří do správního obvodu Prahy 8. To dokládá i rozbor územně analytických podkladů hl. m. Prahy 2014, kde jsou znázorněny, velké změny díky suburbanizaci. I přesto byl právě v MČ Praha 8 dokončen velký počet bytů, v přepočtu na obyvatele ale spadá do nejnižší kategorie z městských částí.

V současné době tvoří v MČ Praha 8 největší podíl struktura modernistická. Jak vyplývá se Strategického plánu udržitelného rozvoje MČ Prahy 8 na období 2017-2026 je problémem územního rozvoje MČ Prahy 8 zahušťování zástavby sídlišť, která postihuje území Bohnic, Čimic a Kobylis. Tím dochází ke zhoršování kvality života již stávajících obyvatel. Další problém MČ Prahy 8 je nedostatek určitých typů staveb jako např. církevní, kulturní, sportovní. Z výše uvedeného vyplývá, že v současné době je rozvoj sídlišť v MČ Praha 8 tvořen bez potřebné urbanistické koncepce. Tyto problémy je možné řešit pouze nástroji územního plánování, zejména vytvořením koncepce v novém územním plánu či územní studii.

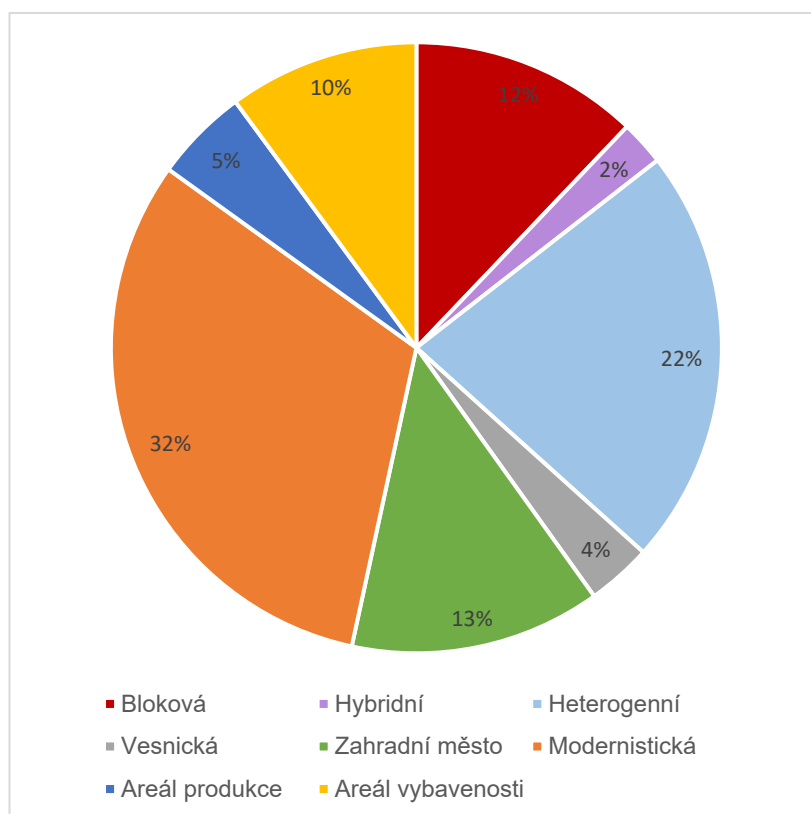
Vzhledem k tomu, že jsem u struktury vycházela z IPR Praha, domnívám se, že je nedostatek ve vymezení struktury. Problém vidím v tom, že všechny struktury, až na heterogenní a hybridní, jsou charakterizovány a definovány podle prostorového uspořádání. Kdežto struktura heterogenní a hybridní je definována také dle funkčního využití. Jako příklad k vysvětlení bych uvedla území Čimic. Území Čimic je dle této metodiky takřka celé strukturou heterogenní. Je to velké území, kde se nachází jak stará zástavba rodinných domů, řadových domů, bytových domů, tak sídliště Čimice. To by dle mého názoru nemělo být pod jednou kategorií. Osobně tedy tomuto rozdělení rozumím jako vymezení rozvíjení různorodosti území. Další nedostatek jsem objevila například na Rohanském ostrově u Karlína a Libně. Část území je tvořeno bytovými obytnými domy, část administrativními budovami, část například nákupní halou Kaufland. Všechny tyto lokality jsou však zahrnuty do areálu produkce.

Dalším rozdílem v MČ Praha 8 je funkční využití území. Z obrázku č. 32, uvedeného na straně 57, můžeme využití zastavěného území v celé MČ Praha 8

rozdělit na přibližně vyrovnané podíly. Čtvrtinu tvoří bydlení, čtvrtinu občanské vybavení, čtvrtinu doprava a poslední čtvrtinu veřejná prostranství. V současném využití zastavěného území podle čtvrtí (obr. č. 27 uvedeného v kapitole 5.6.) však vidíme rozdíly mezi čtvrtěmi. Až na Karlín, je v ostatních čtvrtích hlavním problémem nedostatek veřejných a komerčních služeb k počtu ploch bydlení. Dá se říct tedy nedostatečná občanská vybavenost. Již zmíněnou výjimkou je území Bohnic, kde většinu veřejných služeb tvoří areál psychiatrické léčebny. Do hodnocení je nutné zahrnout skutečnost, že jádro komerčních a veřejných služeb se nachází v části Troja, která spadá pod správná obvod Praha 7.

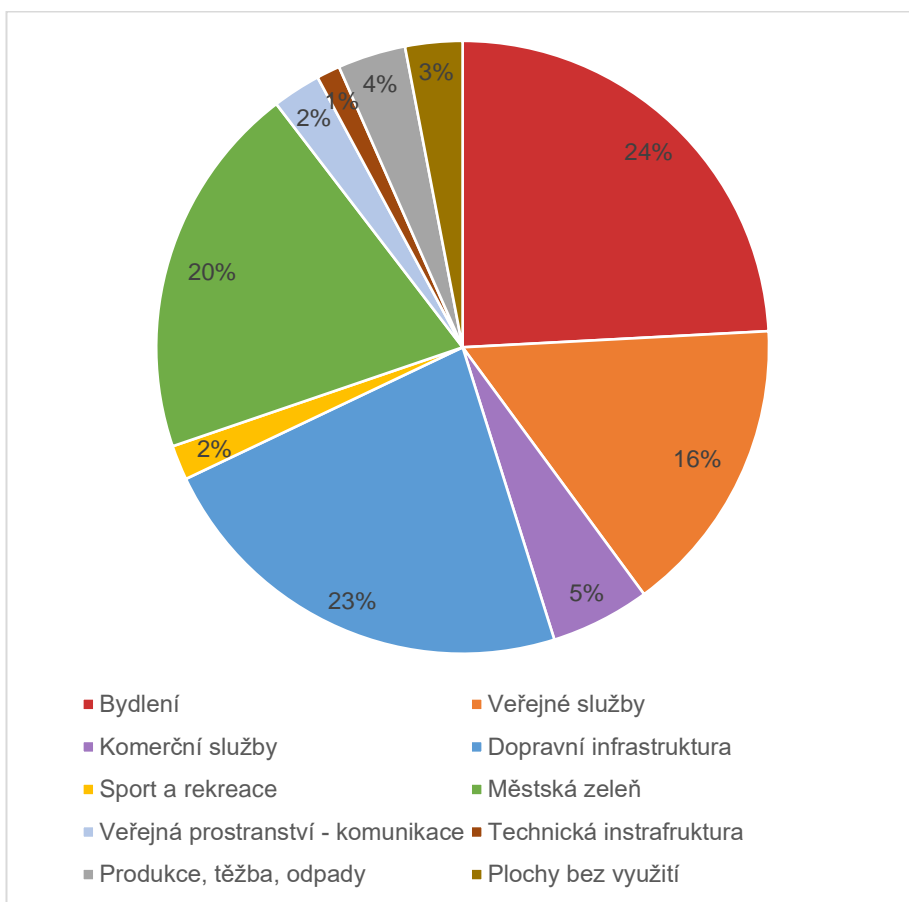
Domnívám se, že bude docházet k revitalizaci vnitřního města, stagnaci sídlišť a rozvoji vnějšího města.

Obrázek 31: Současná struktura zastavěného území MČ Prahy 8 dle Atlasu 5000



Zdroj: IPR Praha

Obrázek 32: Současné využití území MČ Prahy 8



Zdroj: IPR Praha

7. Závěr

V bakalářské práci je popsán stavební rozvoj území MČ Prahy 8. Literární rešerše přibližuje problematiku územního plánování. Na základě rozboru map bylo popsáno, jak se v kterém období sledované území vyvíjelo. Dále byly provedeny analýzy vývoje počtu obyvatel, počtu domů, struktura území a využití území.

Dle mého názoru je území MČ Praha 8 hodně různorodé. V území se nachází devět katastrálních území, z toho pět jen z části. MČ Praha 8 má hranici s úplným historickým jádrem hlavního města Prahy, tak i hranici s úplným okrajem hlavního města Prahy. V průběhu vývoje docházelo k přeměně využití území a tak se v MČ Praha 8 nachází různé funkční využití území a urbanistická typologie. Tyto problémy je možné řešit pouze nástroji územního plánování, zejména vytvořením koncepce v novém územním plánu či územní studii. Územně plánovací dokumentace by měla v případě MČ Praha 8 řešit rozdílné problémy a požadavky sídlištní části Praha 8 a lokalit Libeň a Karlín.

Tato bakalářská práce může posloužit jako seznámení s územním rozvojem MČ Prahy 8. Zároveň může být podkladem, vzhledem k velikosti daného území, pro detailnější zpracování problematiky daného území v diplomové práci.

8. Přehled literatury a použitých zdrojů

Berg, L. van den, Drewett, R., Klaassen, L.H., Rossi, A., Vijverberg, C.H.T. 1982: A Study of Growth and Decline. Urban Europe. 1. Oxford, Pergamon Press.

Broncová, D. 1996: Kniha o Praze 8. Praha: MILPO. str. 9-56.

Čerba, O. 2003: Databázové systémy GIS. Západočeská univerzita v Plzni, [online]. [cit. 2021-02-19]. Dostupné z <<http://old.gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/html/ch06s02.html/>>

ČSÚ. Český statistický úřad. [online]. [cit. 2021-01-10]. Dostupné z <<https://www.czso.cz/>>

Český statistický úřad, 2003: Sčítání lidu, domů a bytů Praha 8.

Doležal, J., Mareček, J., Sedláčková, V., Sklenář, T., Tunka, M., Vobrátilová, Z. 2006: Nový stavební zákon v teorii a praxi a předpisy související. Praha: Linde Praha, a.s.

Dvě Prahy. [online]. [cit. 2021-01-18]. Dostupné z <<http://www.dveprahy.cz/>>

Hnilička, P. 2005: Sídelní kaše: Otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů. Brno.

Hrůza, J. 1989: Město Praha. Praha: Odeon. str. 186-

Hrůza, J., Zajíc, J. 1995: Vývoj urbanismu I. Praha: ČVUT.

Hrůza, J., Zajíc, J. 1997: Vývoj urbanismu II. Praha: ČVUT.

IPR Praha. 2018: Územní plán hlavního města Prahy. Příloha č. 8/04 textové části metropolitního plánu.

IPR Praha. Geoportál hl. m. Prahy. Mapové aplikace.

IPR Praha: Jak se plánovala Praha?

Johnston R.J., Gregory, D., Pratt, G., Watts, M., Whatmore, S. 2000: Dictionary of Human geography. str. 883-884.

Kuča, K., Kučová, V. 2015: Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami. Praha: Národní památkový ústav.

Kučera, M. 2002: Pražská sídliště. Demografie 44, č. 4. str. 268-270.

Maier, K. 2000: Územní plánování. Praha: ČVUT.

Matlovič, R. 2004: Tranzitívna podoba mesta a jeho intraurbánných štruktur a ére postkomunistickej transformácie a globalizácie. Sociológia 36, č. 2. Prešovská univerzita v Prešove

Marhold, K. 1996: Sídla – urbanistická typologie II. Praha: ČVUT.

Musil, J. 1977: Urbanizace v socialistických zemích. Praha: Svoboda. str. 25

Němec, J. 1992: Urbanistické plánování regionů. Praha: ČVUT. str. 62-67.

Ouředníček, M., Temelová, J., Macešková, M., Novák, J., Puldová, P., Romportl, D., Chuman, T., Zelendová, S., Kuncová, I. 2008: suburbanizace.cz. Praha: Univerzita Karlova v Praze. str. 10-17.

Principy a pravidla územního plánování. 2012: kapitola C, Funkční složky – občanské vybavení, Ing. arch. Naděžda Rozmanová.

Ptáčková, K., Květák, T. 2001: Městská část Praha 8 / 100 let připojení Libně ku Praze. Praha: Nakladatelství JPM.

Půček, M. 2009: Strategické versus územní plánování. Urbanismus a územní rozvoj. Ročník XII, č. 1-2/2009.

Principy a pravidla územního plánování, kapitola C, Funkční složky – občanské vybavení, Ing. arch. Naděžda Rozmanová, 2012

Strategický plán udržitelného rozvoje městské části Praha 8 na období 2017-2026: Analytická část.

Superatová, A. 2012: Stavební právo. Brno: Vysoké učení technické v Brně.

Sýkora, L. 1996: Transformace fyzického a sociálního prostředí Prahy. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, str. 361-394.

Sýkora, L. 2001: Klasifikace změn v prostorové struktuře postkomunistických měst. Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis, Folia Geographica 4. Ročník XXXV, str. 194-205.

Sýkora, L. 2003: Suburbanizace a její společenské důsledky. Sociologický časopis, 39, č. 2, str. 219-228.

Sýkora, L. 2003b: Teoretické přístupy ke studiu města. [online]. [cit. 2021-02-19]. Dostupné z <http://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1993_Teoreticke_pristupy_ke_studiu_mesta.pdf>

Sýkora, L., Posová, D. 2011: Formy urbanizace: Kritické zhodnocení modelu stádií vývoje měst a návrh alternativní metody klasifikace forem urbanizace. Geografie, 116, č.1.

Ratajová, J., Rataj, T.: Výstavba v Praze v období 1945-2000 in: Ledvinka, V., Pešek, J., Fejtová, O. 2000: Osm století pražské samosprávy. Archiv hl. m. Prahy

Úřad městské části Praha. [online]. [cit. 2020-12-20]. Dostupné z <<http://www.praha8.cz/>>

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění.

Zemko, J., Hruška, E., Pašiak, J., Kusý, I., Gajdoš, P. 1984: Územný a sociálny rozvoj sídel. Bratislava: Veda

Seznam obrázků

- Obrázek 1: Příklad funkčních využití ploch ve městě
Obrázek 2: Modely sociální struktury měst
Obrázek 3: Nejčastěji identifikované transformační procesy
Obrázek 4: Římské castrum
Obrázek 5: Návaznost nástrojů územního plánování
Obrázek 6: Urbanizační procesy
Obrázek 7: Provázanost územního a strategického plánování
Obrázek 8: Praha 8
Obrázek 9: Počet obyvatel vs. počet domů
Obrázek 10: Počet obyvatel vs. zastavěné území
Obrázek 11: Počet domů vs. zastavěné území
Obrázek 12: Karlín v letech 1842 a 1938
Obrázek 13: Karlín v letech 1953 a 2020
Obrázek 14: Severní část Libně v letech 1842 a 1938
Obrázek 15: Jižní část Libně v letech 1842 a 1938
Obrázek 16: Libeň 1953 a 2020
Obrázek 17: Kobylisy vývoj v zástavbě dnešního sídliště Ďáblice (1938, 1975)
Obrázek 18: Bohnice 1842 a 1909-1914
Obrázek 19: Změna uvnitř zástavby sídliště mezi roky 1975 a 1988
Obrázek 20: Čimice 1938 a 1988-1989
Obrázek 21: Troja 1988-1989 a 2020
Obrázek 22: Jižní část Střížkova – historické jádro v letech 1842 a 2020
Obrázek 23: Severní část Střížkova v letech 1920-1924 a 1988-1989
Obrázek 24: Struktura zastavěného území MČ Prahy 8 ve vybraných letech
Obrázek 25: Současná struktura zastavěného území podle čtvrtí
Obrázek 26: Využití zastavěného území MČ Prahy 8 ve vybraných letech
Obrázek 27: Současné využití zastavěného území podle čtvrtí
Obrázek 28: Maniny-Dolní Libeň-Invalidovna: Současné využití území a současný ÚP
Obrázek 29: Pelc-Tyrolka: Současné využití území a současný ÚP
Obrázek 30: Zastavování území MČ Prahy 8 ve vybraných letech
Obrázek 31: Současná struktura zastavěného území MČ Prahy 8 dle Atlasu 5000
Obrázek 32: Současné využití území MČ Prahy 8

Seznam tabulek

- Tabulka 1: Počet obyvatel a počet domů MČ Prahy 8
Tabulka 2: Vývoj indexu stáří MČ Prahy 8 k 31.12. daného roku
Tabulka 3: Počet obyvatel a zastavěné území v MČ Prahy 8
Tabulka 4: Počet domů a zastavěné území v MČ Prahy 8

Seznam příloh

- Příloha 1: Zastavování území MČ Prahy 8